

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ Narodna poslovica.

...ostana itd.
...najui se na temelju
...onika ili po dogovoru.

...za predbrojbu, oglašaj itd.
...se napuštalom ili polož-
...kom polit. študionice u Beču
...a administraciju lista u Pulu.

...od naručbe valja točno uz-
...dati ime, prezime i najbližu
...poštu predbrojnika.

...ko list na vrijeme ne primi,
...eka to javi odgovarajući u
...stveranom primku, za koji se
...se plaća poštarina, ako se iz-
...vana napiše „Reklamacija“.

...akovnog računa br. 47749.
...Telefon tiskare broj 38.

Izlazi svakog četvrtka
o podne.
Netiskani dopisi se ne vraćaju
nepodpisani no tiskaju, a
nefrankirani ne primaju.
Predplata sa poštarinom stoji
10 K u obće, na godinu
3 K za soljake, na godinu
ili K 5-... odn. K 2-50 na
pol godine.
Izvan carovine višo poštarina
Plaća i utičuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zao-
stali 30 h., kod u Puli, toll
izvan lista.
Uredništvo i uprava nalazi se u
Tiskari Leginja i dr. prije
K. K. K. (Via Giulia
br. 3), kamionika se naslovljuje
sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare Leginja i dr. u Puli ulica Giulia 1. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Crociera br. 1, U. Kai).

Kanonik Petar Flego

Prekjučer, utorak 6 aprila, umro je u Beču prečastni kanonik Petar Flego rimski prelat.

Pokojnik bio je rodom iz Strpeda općine Buzetске u Istri. Rodjen godine 1848., bio je redjen za svećenika godine 1871, a imenovan kanonikom prvostolne crkve sv. Justa u Trstu godine 1889.

Već od nekoliko mjeseci boravio je u velikoj bolnici u Beču, gdje su mu izveli kadodjer tešku operaciju na željuzi. Zali- bože operacija nije koristila.

Tako ovo hrvatski narod danas žali ne- nadoknadiv gubitak jednoga svojih naj- boljih sinova. Kažemo tako punim prajoni, jer je Petar Flego sprovodio život pun vrline pravog rodoljuba, podpunog u svakom pogledu krasposnog čovjeka; uzor Hrvata i uzor svećenika.

Sa monsignorom Flegom nestaje ovo naj- najdjeg pouzdanika one trojice, kojoj je bio velik biskup Juraj Dobrila bio po- glerio nastavak svojeg djelovanja.

Neprežaljani pokojnik odužiu se je tomu povjerenju velikoga Dobrile, oca našeg na- pada poglavito tim, što je poskrbio za po- govna izdanja Dobriline molitvene knjige „Oče budi volja Tvoja“ toli omiljele hr- vatskom puku po Istri.

Vječna mu uspomena i trajno priznanje naroda!

Interpelacija

Zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuvislenost gospodina ministra unutarnjih poslova.

Obzirom na nesreću koja je stigla ob- činu Basku u noći izmed 24. i 25. jenara t. g. i pozivom na odnosne molbe, što ih je obćina poslala na c. kr. ministarstvo unutarnjih poslova u Beču i na c. kr. na- jemstništvo u Trstu već prije mjesec i pol dana; kao i obzirom na to da bijahu kod

toga najsiromašnij ljudi obćine oštećeni, dozvoljavaju si podpisani upravitli na njegovu preuvislenost gospodina ministra unutarnjih poslova sljedeći upit:

Je li se već sa strane c. kr. vlade dala kakva podpora u biedi onim u Baski, koji bijahu kod užasne oluje u noći izmed 24. i 25. jenara t. g. oštećeni; i ako ne, za- što ne, i kad će se ju dati?
U Beču, 17. marća 1910.

(Sljede, podplsi.)

Interpelacija

Zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuvislenost gospodina ministra trgovine.

Izgradnjom inače toli željenoga novoga lukobrana u Baski na otoku Krku g. 1892. došlo su u pogibelj sa morskog strane kuće od „Manja“ do „Pivnice“. Prije izgradnje novoga lukobrana bile su te kuće odaljene od mora kakvih 15 metara. Njegovom iz- gradnjom približilo se more do njih tako da u same nje, za uzburkanoga mora, ve- likom silom udara.

Odmah prvih godina iza izgradnje pri- tuživali su se naročito vlasnici tih kuća kod tamošnjega lučkoga ureda, al ljudi toga ureda ili nisu razumjeli ili nisu htjeli da se zauzmu da se odnosnomu zlu do- skoči.

Negdje godine 1895. podala je c. kr. pomorska vlada njeke svoje činovnike, da izvide stvar; i oni bijahu mnijenja da, bi pomorska vlada dala nabacati, u stanovi- toj odaljenosti od rećenih kuća, nekoliko gromada kamenja, dok bi obćina imala nasipati prostor izmed toga kamenja i onih kuća i urediti javni put. Pojedini vlasnici kuća, da ih zaštite od morskih valova, obratili su se na c. kr. pomorsku vladu godine 1902. posebnimi molbami a obćina podnesla je dne 12. oktobra 1903. odno- snu molbu na istu c. kr. pomorsku vladu, te je danom 22. augusta 1905. br. 1480. u svojem dopisu na c. kr. kot. poglavar- stvo u Losinj — naglasiv da nezna da li je c. kr. vlada dala izgraditi naer —

izjavila, da ona, čim c. kr. pomorska vlada vidi svoje, neće kasniti da učini što je do nje. Obćina nije ni pojedincem branila napraviti nasipe izpred svojih kuća, nego je svaki put iztaknula da ima nasipano tlo biti javno dobro.

Videć obćina da c. kr. pomorska vlada ništa no poduzima, a da se odnosnim ku- ćam temelje podkopava, da se je jedna kuća arušila, da valovi za velikih oluja takovom jakošću i tako visoko u kuće uda- rajaju, da njihovi stanari od užasa svoje stanove zapuštaju, te da je do 60 kuća svaki dan u sve to većoj pogibelji, podnesla je dne 16. jula 1909. molbu na c. kr. ministarstvo trgovine u Beču, te molila da se ugroženi položaj onih kuća zaštititi čvrstom blokadom i bankinami, iza kojih bi pak obćina napravila jako po- trebit kolni put. Toj molbi priložila je obćina naerit odnosni radnja, približan trebovnik, izkaz prinosa vlasnika kuća iz- med „Manja“ i „Pivnice“, što bi ih dra- govoljno dali za ivedenje tih radnja.

Kako je obćina predvidjela, tako se je zalibože u velikoj mjeri u noći izmed 24. i 25. jenara t. g. dogodilo. Što se je do- godilo, razvidno je iz „brzojavke“ poslana dne 25. 1. 1910. ministru trgovine u Beč, koja glasi:

„Noćas 48 obitelji napustilo je kuće, koje je more, jugom uzburkano, poplavilo. U prizemnim lokalima je do 2 metra vode. More provaljuje preko krovova. 54 kuće su u pogibelji i za sruše. Tražimo zaštitu pozivom na molbu tamo poslanu 16. jula 1909. Obćina.“

Sličnu brzojavku poslala je obćina ta- kodjer na c. kr. pomorsku vladu u Trstu kao i na zastupnika onoga kotara, pro- podpisano, koj je odmah iza toga inte- resovao za stvar osobno odlučujuće čim- benike u Beču pak i u Trstu. Istodobno dala je obćina ustanoviti štete što su ih pojedini vlasnici kuća usljed oluje imali. Pozivom na brzojavku podnesla je sljede- ćega dana, kolli rećenom c. kr. ministarstvu trgovine toli c. kr. namjestništvu u Trstu,

a 28. jenara c. kr. kot. glavarstvo u Krku molbu da bi bezodvalno poduzelo sve što je nužno da se radnje neobhodno potre- bite za zaštitu kuća, i ljudsko živote, izvrši.

Pošto je sad eto skoro dva mjeseca što se je u Baski dogodila velika nesreća, i pošto je do 60 obitelji još uvijek u pogi- belji i za svoje kućice, uslobodjuje se pod- pisani upravitli na Njeg. Preuz. gospodina ministra sljedeći upit:

Je li već c. kr. uprava poduzela shodno, a da se čim nastanu ljepša vremena, za- počemo sa zaštitolmi radnjami na obali morskog izmed „Manja“ i „Pivnice“ u Baski?
Beč, 8. marća 1910.

(Sljede, podplsi.)

Prešni predlog

Zastupnika Matka Mandića i drugova po- stavljen u sjednici carevinskoga vieća od dne 22. decembra 1909. radi ublaženja biede u Istri nastale usljed suše, tuće i drugih elementarnih nezgoda.

Pokrajinu Istru blju već više godina uzastupce razno elementarna nezgoda tako, da sa gospodarstveno nikako pridignuti nemože. Suša se je primjerice tako udo- mila u našoj pokrajini, da neprodje godina, a da ju nebi teško čitava pokrajina ili bar veći dio iste očutio. Suši pridružuje se svake godine nesretna tuća, koja uništi sad ovaj sad onaj kotar ili više njih i to die- lomice ili posve tako, da je često sav trud i trošak naših poljodjelaca i gospodara uzaludan bio.

Osim suše i tuće bilo je zadnjih godina u pojedinih krajevih Istre i čestih povod- nja koje su u rano proljeće unistile mlade usjeve i nasade ili na jesen dozrijale plo- dove.

I ovoga ljeta stigle su našu siromašnu pokrajinu Istru razne elementarne nezgode, kao povodanj, suša najpake tuća.

U obćini Jelšane je ovo već treća go- dina, što je u pojedinih poreznih obćinah povodanj silnih naniela šteta.

Slavenski bogoslužni jezik u Istri.

(Nastavak.)

U izvršenju toga zaključka poslalo se je u odluku na sve strane kako se odlučilo, sa posebnimi popratnimi dopisi.

Dopis na njegovu uzoritost kardinala Missiu u Goricu glasio je doslovno ovako:

„Vaša prečastna Uzoritosti,
Gospodine Kardinala-metropolit!

Vršeć odluku zastupstva ove obćine, je- tinoglasno prihvaćenu u njegovoj sjednici obdržavanoj dne 28. t. mj., uslobadja se podpisano, prilažeć pod % ovjerovljeni prepis te odluke iz zapisnika sjednice, dali na znanje Vašoj prečastnoj Uzoritosti pro- svjed protli rovarenju sa strane izvjestnih talijana, naročito protli svim korakom što ih poduzima pokrajinski odbor Istre na

zator slavenskoga bogoslužja u crkvah Istre u obće a naposeh ova mjestne obćine, i želju i volju da se slavensko bogoslužje u crkvah Istre imenilo ove mjestne obćine uzdrži nedotaknuto i nepromjenjeno, onako kako se uzdrži kroz stotine i stotine godina.

U rovarenju protli slavenskoj službi Božjoj u Istri sa strane javnih talijanskih glasila nemože se nazivovati nikakve koristi za svetu katoličku crkvu i vjeru, nego dapačo očitu škodu, ako se pomisli i vidi da su na čelu toga rovarenja novine, uređjivane i uzdržavane ne od vjernih katolika nego od Židova, i to pseudo-liberalnih Židova.

U koracih pokrajinskoga odbora Istre protli slavenskom bogoslužju u crkvah Istre nemože se nazivovati nikakva korist katoličke crkve i vjere nego napravo tožnja istoga odbora, da, kako svim ostalim svojim djelovanjem, tako i ovim uzradi na ozi-

voljavanje svoje maxime, da je Istra talijanska pokrajina. U koliko toga nemože doseći narivavanjem talijanskoga jezika čisto hrvatskim i slovenskim obćinama, pretvaranjem čisto hrvatskih imena u talijan- ska, zahtjovaju da nebude nikakva napisa u javnosti nego u talijanskom jeziku, da se samo talijanski jezik rabi kao u po- krajinskom odboru i saboru tako i u svih javnih uredih, zastapavljanjem i zanema- rivanjem hrvatskih i slovenskih obćina a pogodjivanjem talijanskih ili talijanskih, uzkradivanjem hrvatskih i slovenskih škola i narivavanjem talijanskoga jezika u škole i čisto hrvatskih ili slovenskih mjesta, uz- državanjem prokos-gimnazija u Pazinu — u koliko svim tim i sličnim nemože da oži- votvori svoju maximu da je Istra talijan- ska pokrajina, u toliko bi to htjoo doseći sa crkvom, odnosno sa uvedenjem latin- skoga i talijanskoga jezika u crkve usta-

novljene i obstojeće za vjernike hrvatsko i slovensko narodnosti.

I nastojanjem i novčanimi podporami toga pokrajinskoga odbora iztricio je sa- danji presvjelti biskup poročko-puljski u svojoj biskupiji posvema porabu slavon- skoga jezika kod ev. miso, kod večernja, kod dilaonja svetotajstva, dapačo sad već ima medu vjernici hrvatske narodnosti namjestonih svećenika, koji neznađu ili neće hrvatski propovjedati, koji neznađu ili neće nit „Zdrave Marijo“ u jeziku svo- jih vjernika moliti. Tim nastojanjem po- krajinskoga odbora i radom presvjeltoga biskupa poročko-puljskoga tumači se, hoćeš nećeš, raznarodjvanje hrvatskoga puča- stva ono biskupije, a da su izrodi pripravni na svakojaka zla, to se vidi žalibože baš i u toj biskupiji.

Nedno Bog, da se roćeni prečastni biskup preseli u našu biskupiju, pak da i ovdje,

Mnogo veća šteta prouzročila je ljetos u raznih krajevih Istre grozna tuča.

Dočim je u noći od 7. na 8. julya 1909. nabujali Bašćanski potok (otok Krk) poplavio njeve, odnesao dan prije požanjenu pšenicu i unesao drugih šteta, potukla je tuča u raznih danih junija i julya 1909 sljedeće krajeve:

1. Dragozetići (občina Cras) na 80. junija 1909. u večer.

2. Vrh (občina Krk) i Krk, Kornić, Vrbnik, Draga Bašćanska, koncem junija i početkom julya.

3. Dio porezne občine Dplenjavas (Lesišćine) u občini Roč.

4. Dio občine Kastav.

5. Sv. Lovreč-Skitaca (občina Labin).

6. Porezne občine Zamask, Kačergas, Kersika, Gdoselo, Brtonigla, Zareč, Novaki, Cerovlje, Previž, dio Trviža, Berma i Pazina, Lindara, Građišća i Skopljaka u kotaru Pazinskom.

7. Dio Oprtija, Motovunske Novake, Buje, Karojba, Zumask, Motovun, dio Grožnjanske občine, Krasicu, Zavudriju.

8. Poreznu občinu Podpeč i krajeve porezne obćine Šmarje i mjestno obćine Marežige.

Na temelju toga stavlja ju podpsani sljedeći prešli predlog:

I. Poziva se c. k. vlada, da priskoči čim prije na pomoć oštećenim obilatim podporom, napose znatnim prinosi za javne radnje.

II. Da c. k. vlada dozvoli uvoz žita bez carine, i da besplatno obiskri vodom krajeve, koji na istoj oskudjuju.

U formalnom obćiru, predlaže se, da se onaj predlog razpravi svimi kraticami predviđenim u poslovniku.

U Beču, 22. decembra 1909.

(Sljede podpsani.)

Stvarni izpravci

zastupnika prof. Vj. Spintića na izpravku zast. Dr. Pitacco.

(Sjednica carevinskoga vieća 16. 3. 1910.)

Visoka kućo! Moram se vratiti na razglabjanja gospodina zastupnika Dr. Pitacco, koja je ovdje u formi stvarnog izpravka iznio, premda je tim povodom, kao što je to sam priznao, izrekao govor, što ga prije nije mogao izreći. (Medjukulci.) Na tom nije ništa zla.

On je prozvaio Trst, razumije se grad i okolicu, ako sam ga dobro razumio, talijanskim prazemljom. Ja popravljam stvarno, da Trst nije talijanskim prazemljom, jer kad bi se i htjelo Talijane sa Rimljanima izjednačiti, to je bilo ovdje ipak i drugih narodnosti, a Slaveni su samo jurve od osmog stoljetja. Nemože se također kazati, da imade grad Trst talijansko lice. (Zast. Grafenauer: Eno ime Trst!) Povod imena nije posve jasan, ali imade tamo ulica, koje se je već od starih vremena slovenski prozivalo, i koja se je kasnije promjenilo. To je primjerice ulica Golanka

u suglasju i podporom liberalnoga* pokrajinskoga odbora Istro pokušao učiniti što je učinio u crkvah našega puka u porečko-puljskoj biskupiji!

Već samo njegovo imenovanje biskupom trščanskopokrajiskim i njegov dolazak ovamo mogao bi imati kobnih posljedica, a njegovi pokušaji za iztjebjanje slavenskoga bogoslužja iz naših crkava, njegov rad onakav kakav je pokazao u biskupiji porečko-puljskoj, najgoro bi vjernike naše u zavođubst, u kojoj bi bili kadri avastu podčiniti, što nebi bilo na korist sv. katoličke crkve, a niti na probit vjernika.

U ovih rabihi crkvah je u porabi slavensko bogoslužje od pamti vjeka, kroz stoljetja i stoljetja, do dana danashnjega, i svi vjernici zadržali su tako za tu njihovu svetinju, da bi smatrali, da njim se učinilo i vjeru, kad bi njim se tu svetinju uzeti htjelo.

(Golovka), dalje imade tamo Patok (Potok) i više drugih takovih imena kojih se sada nesjećam. Nemože se dakle kazati o gradu koji ima naziva sa slovenskim korjenicama, da imade talijansko lice i da je to talijanska prazemlja.

Gospodin drug spomenuo je također politiku osvajanja Slavena. Nipošto, gospodo moja, politika Slavena u Primorju nije politika osvajanja; njihova politika je politika samoobstanka. Mi hoćemo, da ostanemo u Primorju, gdje stanujemo, kako je rećeno, već hiljadu i više godina.

Obzirom na to, što je gospodin drug na trgovinu sa iztokom kazao, to će on već znati, da imade na iztoku i nekoliko slavenskih država, Crnagora, Srbija i Bugarska i da se također i u Carigradu mnogo hrvatski i druge slavenske jezike govori. (Zastupnik Dr. Pitacco: To nisam znao, ali sam znao, da se tamo mnogo talijanski govori.) Vi neznate koješta, što biste znati imali! (Veselje.)

Gospodin drug odbio je također zahtjev za pravednošću Talijana prema Slovincem pozvav se pri tom na postupanje Hrvata u Dalmaciji prema Talijanom.

Neću se upuštati u razgovor o tom postupku. Kazati ću samo jedno gospodinu drugu. On je htio dokazati pravednost trščanskim Talijana tim, što je kazao, da imade u trščanskoj okolici slovenskih škola, te je dalje spomenuo, da mogu slovenska djeca iz Trsta polaziti slovenske škole u okolici, jer nisu ove škole odijeljene od grada 4 kilometra. A ja ga pitam: Zar nepostoji u Rojanu, nepostoji li u Škedinju, neima li u Sv. Ivanu talijanska škola? (Zast. Dr. Pitacco: paralelna škola!) Da, paralelna škola iz Rojana, Škedinja i Sv. Ivana polazila u gradu talijanske škole, ako bi imala slovenska djeca iz grada polaziti slovenske škole u okolici? Njima je jednako daleko kano i slovenskoj djeci iz grada u okolici. Odlajenost je jednaka, te bi se moralo jednako, kao što se je talijanske paralelne u okolici ustrojilo, također u gradu ustrojiti slovenske paralelne škole, pošto ima tu talijanske djece.

Što se tiče činovnika, to ću moći možda i gospodinu drugu dati odgovor, koji želim dati i njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru za bogoslovje i nauku. Tomu gospodinu ministru mogao bi koješta na njegova jućerašnja razglabjanja odgovoriti, tako primjerice, da nije ništa odgovorio na prigovor, koji bijaše učinjen austrijskim vladam, najpaće naukovnoj upravi, da se ona nebrine naime za slovenske srednje škole ni za slovenske posebne škole, da paće niti za slovenske pučke škole, premda je na temelju državnog temeljnog zakona i polag prisega pojedinih njezinih članova na to obvezana. Hoću da samo jedno izpravim. Njegova preuzvišenost gospodinu ministru za bogoslovje i nastavu kazao je — jošte nemamo stenograma a ja sam sljedeće rieči iz jedne novine crpio, koja

S tih razloga usmjoljuje se podpsano, u suglasju sa odnosnom odlukom obćinskoga zastupstva, umoliti najmjerljivije Vašu prečastnu Uzoritost, da, blagoizvoli kod Svete Stolice u Rimu blagohotno zauzeti se, da se u crkvah Istre, imenito ove obćine, uzdrži nedotaknuto i neprorijenjeno slavensko bogoslužje kakovo je stbline i stbline godina, i dobrohotno uznašoj odštraniti sve ono što bi moglo to bogoslužje, a tim kod našega naroda i svetu vjeru, u pogibelj postaviti.

Izrazujuć tu vruću želju i toplu molbu u ime obćinskoga zastupstva i svih vjernika ove vilike mjestne obćine, bilježi se u najvećoj smjernosti Vašoj prečastnoj Uzoritosti prećdano

Glavarstvo obćine
Kastav, 28. decembra 1901.
Obćinski načelnik:
Kastimir Jelusić, v. r.

mi je do ruku došla — da imade talijanski narod u Austriji stvarno podpuno pravo, da mu se zadovolji najmanje u onom okviru, najprije u pogledu potrebe visokog školstva, u koliko se to lića uzgoja potrebitih sila za državnu službu.

Uslobadjam se stvarno izpraviti, da u Primorju nemanjka u državnoj službi kod nijednog c. k. ureda sila, koje poznaju talijanski jezik, te dodajem, da treba kod svih c. k. ureda u Primorju sila, koji bi poznavali i hrvatski ili slovenski jezik, da takovih sila manjka kod svih ureda, i da se njegova preuzvišenost gospodin ministar za bogoslovje i nastavu te u obće c. k. vlada za uzgoj takovih nimalo nebrine. Ovo neka služ također za oznaćenje postupka c. k. vlade prema Slavencima i za oznaćenje smisla c. k. vlade za pravicu i zakon. (Odobranje.)

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Podržavljjanje talijanske gimnazije u Pull. Doznajemo iz pouzdana izvora da se vode pregovori izmedju talijanske komunističke stranke i c. k. vlade radi podržavljjanja talijanske obćinske gimnazije u Pulli, koja postoji jedva nešto preko jedne godine. Talijanska stranka dogovara se sa carskom vladom o uvjetima, pod kojima bi vlada imala uzeti u svoju upravu roćenu gimnaziju. Naert ugovora izmedju vlade i Talijana da je već odobrio i zemaljski odbor u Poreću, koji da je Talijanom u Pulli preporučio neka nastoji, da izlispnu od vlade što povoljnije po sebe uvjete. Prošla je dakle jedva jedna i pol godina, što su Talijani u Pulli podporom zemaljskog odbora u Poreću otvorili suvisnu talijansku gimnaziju u Pulli (jer imaju tamo državnu gimnaziju i realku, na kojih se ući i talijanski jezik, imaju u Koprnu državnu gimnaziju sa talijanskim naukovnim jezikom i imaju u Pazinu zemaljsku realku gimnaziju sa talijanskim jezikom, imaju u susjednom Trstu srednjih škola sa talijanskim naukovnim jezikom) pa eto već im dolazi vlada u susret te hoće da preuzme taj zavod u državnu upravu t. j. na državne troškove. A kako postupa ta ista carska vlada sa hrvatskim školstvom u istom gradu? Na državnim srednjih školah je skoro posve izkljućen hrvatski jezik a što se tiče pućkog školstva ostavljeni su Hrvati i ostali Slaveni posve sami sebi. Za njih nemari ni obćina ni država, kano da nisu ni obćinari ni državljani, kano da nebi plaćali poreza u novcu i u krvi obćini, pokrajini i državi.

Kad se je ustrijalio talijansku gimnaziju u Pulli, prionio se bio glas, da se je od strane zastupnika obćine a pred vladnim zaustupnicima obćelo Hrvatima, da će se i za njih stogod učinili na pućkoškolskom polju, ali od obćanja — ako je u istinu isto učinjeno — nije dalje došlo. Za Hr-

Njegovoj prečastnoj Uzoritosti gospodinu Kardinalu-metropolitu nadbiskupu Jakovu Missal u Gorici.

Obćinsko glavarstvo u Kastvu u Istri daje do znanja odluku obćinskoga zastupstva obćinom na slavensko bogoslužje navodito u crkvah mjestne obćine.

Takav dopis sa prilogom poslato se je također na upravitelja biskupije prepozita Franja Petronića. Poručilo je obćinskomu glavaru da mu nije ni na kraj pameti da bi on naredio kakve novotarje obćinom na porabu jezika u crkvah, te da se može i nadalje kao i do sada rabiti slavenski jezik. (Sledi.)

Sjetite se družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru!

vate i u obće za slavenstvo. Pull neće da znade ni obćin. Te bi se morala sva naša djeca talijanskom ili u germanskom mo. nebi bilo naše plemenite „Družbe“, uzdržaje tamo velikim troškom i silnim porom mužku i žensku pućku školu.

Talijani su bogato obiskrobljeni pućkim srednjim školstvom za mužku i žensku djecu; država podržaje njemacke pućke građanske i srednje škole za činovništvo mornaricu i za našu djecu, koja se tamo odnarodjuju, a za naobrazbu slavenske djece neće da znade ni obćina ni carska vlada.

Sada se sprema vlada i na to, tla preuzme na sebe trošak za talijansku gimnaziju, ali nepamislja na to, da bi prisli obćinu, da se pobrine i za uzgoj naše djece ili da trošak za taj uzgoj sama preuzme. Toliko pravednosti, nemožemo o nje očekivati.

P. S. Upozorujemo na gornju činjenicu obćinsku upravu u Voloskom-Opatlju, da se i ona požuri i pobrine za podržavljjanje obćinske realku u Voloskom.

Poroćel na talijanskoj izložbi u Koprnu. Talijanski sestoi izvješćuju, da će biti pravoslavno selo (Poroćel kod Pule bogato zastupano na talijanskoj izložbi u Koprnu. Naši Poroćeli nepoznaju dakle ni bratinstva ni narodnog zaptja; oni idu svojm putem i nepitajuć da li je to po njih častno i rodoljubno. Milija im je, prijazna a hinbena rieć narodnog dušmana nego i tekrena molba brata po krvi i jeziku. Bili im na čast!

Potonno parobrod. U noći od 2 na 3. o. m. udario je parobrod „Augusta“ o jedan rt izmedju Premanture i Modulina, te je nakon par sati potonuo. Parobrod je vlasništvo Primorskog društva u Trstu, Vidulić & Co., a odputovao je bio abutou postie podne iz Rieka sa teretom lisa za Mijeci. Parobrod tež u morakom dubini od 30 metara. Osoblje je spašeno. Zapoćvedniku parobroda ime je Antor Martinolić, a mašinistama Ermenećević Nigri i Josip Rustia. Na brodu je bilo osim njih, pet mornara, medju kojim jedan od 81 godine. Pred nekoliko dana isti se je parobrod udario u Metkoviću i ostetio se, pa se držl, da je i to jedan od uzroka nesreće.

Krćki kotar:

Glavna skupština austro-hrvatskog parobrodarskog društva. Dne 28. ožujka o. g. obdržavala se je u Puntu I. redovita glavna skupština Austro-hrvatskoga parobrodarskoga društva.

Skupština je bila brojno zastupana, te od 5000 dionica čeljeg kapitala, bilo je u svemu zastupano 8208 dionica. Skupština otvorio u 1 sat postie podne društveni predsjednik gosp. Fran Orić, koji je zatim predao predsjedništvo gosp. Nikoli Oriću, kao pročelniku izvršnog odbora.

Nakon pročitanja izvješća ravnateljstva i nadzornog odbora, bi podložen abgultorij koll ravnateljstvu toll nadzornom odboru.

Sveukupna imovina društva koncem godine 1909. bila je K 414.886.90 a dugovina K 408.474.28, tako da se je polučilo jedan dob'ak od K 842.62.

Posto je bitan dobitak premlan, a da se preduzme obćinai odpie na vrijednost našastara i dade dioničarom jednu dividendu, zaključuje se jednoglasno, dobitak od K 842.62. prenesli na nov račun.

Skupština je jednoglasno ovlastila ravnateljstvo, da ovo zajedno sa nadzornim odborom, i sa jednim uzim odborom od sedam gospode diončara, sklopi sa c. k. visokom Vladom jedan ugovor glede parobrodarske svuze u Kvarneru a glede promjene nekih paragrafa društvenih pravila je zaključeno, da se to propusti

...ojdujoj glavnoj skupštini, jer... i radi gorenavedenog ugovora... sadom, morali nekoje paragrafe... niti i nadopuniti, pa će se tom prili... om i jedne i druge promjene glavnoj... skupštini predložiti.

Predsjedatelj zaključuje skupštinu u 6 i pol sati u večer, zahvaliv svima, koji su skupštini prisustvovali.

Voloski kotar:

41 dan posve neznačno zatvoren. Dne 23. marca tekuće godine bio je izpušten iz zatvora kod c. k. kotarskoga suda na Voloskom Mate Širola iz Brnčičevca, pošto je u njem odsjedio četrdeset i jedan dan posve nezadan. Muž je to od 37 godina, oženjen, siromašan, imajuć uzdržavati više djece i starce roditelje. Morao je sjediti u zatvoru kad bijaše najviše radnja na polju; i to 26 dana u vlačnom dielu zatvora, u prizemlju, kamo se nit najvećega zločinca nebi smjelo zatvoriti. Bio je u zatvoru pod sunnjom ubojstva u Ciskrsreda negdje u Magjarskoj, u kojoj nije nikad ni bio. Uspisili su ga na temelju radničke knjižice nadjene u onom mjestu u Magjarskoj, a glaseće na ime Mate Širola. Nemari što je na toj knjižici bila izpravljena godina rođenja, i što ni ta izpravljena neodgovara točno godini rođenja zatvorenoga Mate Širola. Ništa nije pomoglo, što su došli susjedi, i u obće ljudi koji ga poznaju, i znadu što i gdje radi, te svjedočili, da nije nikad bio nigdje u Magjarskoj; što su drugi iz Veprinca došli te svjedočili da je ono doba, kad se je tamo u Magjarskoj umorstvo dogodilo, bio zatvoreni Mate Širola kod njih, na Veprinščini, na radnji kod vapnenice. Zastupnik Spinčić, došav za blagdane iz Beča, čim je doznao za taj slučaj, išao je k c. k. suda, te se o stvari potanko obavjestio, i posjetio jadnoga zatvorenika. Išao je odmah i k državnom odvjetniku u Trstu. Nije mu išlo pravo u glavu, kako se može dati više vjere trojici Magjara, koji su, videć zatvorenikovu fotografiju, poslani njim od c. k. suda, tvrdili, da je to onaj koj je iz onoga mjesta u Magjarskoj poslie umorstva izčeznuo; nego li cijeloj županiji, i mnogim drugim našim, koji bijahu nepravnici svaki čas prisjeć da zatvorenik ne bijaše nikada nigdje u Magjarskoj. Končno su svjedoci dne 22. marca iz Magjarske došli. Suočeni sa zatvorenikom izkjučili su da bi bio onaj njeki njim poznati iz Ciskrsreda, odnosno su rekli da nebi pristigli da je to on. Odnosni zapisnik išao je odmah k državnom odvjetniku u Trstu, i on je dao dne 23. marca telefonično izpustiti Mata Širolu iz zatvora. On bijaše tako oslobođen iz groznoga stanja u kojem se je nalazio; osušile su se suze srupe, djece i majke i oca. Hranitelj bio je vraćen svojim, i mogao zajedno s njimi slaviti Uskrne blagdane. Ali ko da odsteli boli, nadoknadi štete što jih pretrpio on i njegovi kroz 41 dan? Ko da povrati zdravlje poremećeno u vlačnom zatvoru? Zakon da nepredviđa ništa. A ipak nebi to smjelo ostati tako.

Posuflinica u Voloskom reg. zadruga na ogr. jamčenje, držala je dne 31. pr. mj. u prostorijama Narodnog Doma glavnu skupštinu, u kojoj se odobrili zaključni računi za trinaestu upravnu godinu 1908. U toj je godini bilo K 3.189.612/46 prihoda, i K 3.167.092/10 rashoda. Promet je iznašao K 6.326.705/58. Zadrugara je bilo 2.163 a 26.142 sadr. dielova. Steđionički uložci iznašali su K 3.116.918/96 a akt. zajmovi K 249.512/67. Vriednost ukretnina je K 289.327/44; vriednost; pa-pira K 87.884/00 a novaca uloženo kod drugih zavoda bilo je K 223.828/58. Čistit dobitak iznašao je K 26.567/82 od toga se preneslo u rezervni fond K 18.000 koji po tom iznaša danas K 110.000. Potpore se dalo K 1000 Družbi Sv. Cirila i Metoda,

K 600 Djačkom društvu u Voloskom, K 400 Djačkom društvu u Pazinu pa još K 1900 raznim društvima i zadrugama u kotaru. Dividenda odobrila se je na 7% te je slobodno zadrugarom dignuti istu u zadržući plašni za uredovnih sati, koji su na djelatne dane od 8 12 pr. p. i od 8-4 1/2 po podne.

Novi odbor muške podružnice "Družbe sv. Cirila i Metoda" u Mošenicah. U prvio godišnjioj glavnoj skupštini mošeničko-bersečke muške podružnice sv. Cirila i Metoda u Mošenicah, obdržanoj dne 28. marca i. g. bijahu u odbor izabrana sljedeća p. n. (gg.: Ravnatelj Ante Dukić, rav. učitelj Mošenice; zamjenik: Antun Puž, um. žup. Mošenice; tajnik: Josip Rubinić, trgovac Mošenice; zamjenik: Juraj Franković, trgovac Berseč; blagejnik: Yinko Mavričić, trgovac, Draga; zamjenik Niko Fajalić, nadučitelj Berseč.

Pazinski kotar:

Predavanja u Pazinu. Dne 1. IV. držao je g. prof. Santel predavanje: *Rafael Santi* sa 53 svijetlih slika. Predavanje bilo je lijepo posjećeno oko 110 osoba, a nadamo se u buduće, da će se taj broj povećati.

Kao uvod u predavanje iznio je predavač u kratkim potezima o dobi renesance, u kojoj se je počelo na novo zanimati za klasičnu kulturu Gika i Rimljana. Ali umjetnici nisu kopirali, nego su gradili na starom temelju napred. Radi raznih mecenata digla se je umjetnost, a osobito slikarstva, koja se podigla do takvog stepena, kao nikad prije. Najveći slikari su onda osnovali svoje škole, tako je Rafael Santi (Sanzio) išao iz Umbrijske škole.

Rafael rodio se u Urbino g. 1488.; te je već od malih nogu kretao kistom, a imao je za učitelja Peruginu. Njegovo predavanje u umjetnosti bilo je izuzetno brzo i zestoko. Tri epohe ili razdoblja, tri različita načina može svaako opaziti u njegovim djelima. — Papa Julije II. dade mu, da uredi dvorane Valikanske, i on tu naslika one prekrasne slike: kao učenu prepirku o sv. sakramentu ili bogoslovlju, Školu Atensku ili filozofiju, Parnas ili pjesništvo, znanost pravnu i pravicu. Sve, što si um čovječji samo može zamisliti o čistoći crta, kompoziciji ili saslanjanju harmonijskom, suglasnom, o nevinsti djevičanskoj i materinstvu nežućnom, svim tim stvarima odušu njegove nebeske Djevice i sve Porodice, od kojih je najpoznatiji "Madonna della sedia". U t. zv. loggiaama (otvoreni trijemovi), koje zaokružuju stari dio Vatikana na 3 strane, tu je na svodu ono, što se zove njegovo sveto pismo, 52 slike iz starog zavjeta, koje su narisali Rafaelovi učenici po njegovom nacrtu. U t. zv. stanzama ili sobe vidimo njegova velika djela. U t. zv. dvorani Konstantinovoj, koja je napunjena slikama iz života K., nalazimo lijepu sliku "Konstantinova bitke". Istaknuti je još "Preobraženje Krstovo" i "Madonna Sisklinska". Nu Rafael bio je velik i graditelj. Sagradio je dvor vatikanski, komu je tako lijepo ukrao t. zv. loggie. Rafael je pače poznavao lukavštinu, te je svoje povjesničke slike obraćao u laskanja vladarima svoga doba. Tako je lice Julija II. dao velikom svećeniku Oniji u slici Heliodora izjeren iz crkve. Ovo se protivilo povijesti, ali Rafaelu je donosilo to obilato ploda. Umro je g. 1520., jedva u 37. godini.

Dne 9. IV. u autobu predavat će g. prof. Novljan; O svemiru sa oko 50 svijetlih slika, u dvorani Nar. Doma u 8 1/2 sati na večer.

Razne primorske vesti.

Strasna bura i grozna željeznička nesreća. Nakon krasnih uskrasnih blagdana nastupila je kod nas na jugu bleana bura

a na sjeveru neobičan u ovo doba godine snieg. Na obalah našeg mora bleanila je kroz više dana tako zestoka bura, da njoj ne bijaše odavna pametara te je za sobom ostavila vrlo težkih i žalostnih posljedica. Sva obalna plovišta bijaše obustavljena a svaki rad na olvorenom onemogućen.

Bura je započela dne 30. marca u 9 sati na večer. Dne 31. marca postigla je bura jakost od 76 kilometara u satu. Brzina je sve više rasla, tako da je između 2 i 3 sata poslie podne iznosila 112, a pred večer 132 kilometra.

Dne 31. marca nije za Istru odplivio iz Trsta nijedan parobrod pa su se radi toga putnici za Istru morali poslužiti željeznicom.

U 8 10 sata po podne odprilo je obični vlak uzokračne željeznice Trst-Poreč sa državnog kolodvora. U vlaku bilo je 150 osoba, koje su putovale za bliznja istarska mjesta. Taj je vlak uz silni žvzdruk bleaneće bure aretno prošao sve do pred postaju Milje. Tuj ga je zestoka bura zaustavila prebaciv nekoliko vagona, koji bijahu za stroj zakopani. Nesretni vlak bio je dubkom pun osoba, jer jutarnji vlak nije radi bure ni bio otišao. "Strasna je bila moć vjetra i promotna je uprava bila odredila, da se vlaku priveže voz pun kumena i druge težine, i tako oslabi udarce vjetra. Nu i to nije pomoglo. Jedan silni zamah bure provalio je najprije jedan vagon, a za njim se je prevalo još jedan vagon, dočim su ostali stajali dalje na tračnicama. Kad su ljudi prestrašeni istrčali iz vlaka, ovi su vagoni ostali prazni te, je i njih vjetar dielomice prevalo.

Najgore su prošli putnici u onom prvom vagonu. Voz kako se je arušio, razlomio se je i komadje je pritislo sa sviju strana osobe u njemu. Trojica su izvučeni mrtvi izpod ruševina i to Josip Simčić, od 32 godine, sudac u Kopru, koji se je sa svojim pisarom Valentićem iz Doline, gdje je bio sudbeni dan, vraćao. Ivan Pinka, od 40 godina, trgovac vina u Bujama, i Sigrid Psenner od 31 god. činovnik "Dubrovačke plovište" u Trstu.

Ima 13 teško ranjenih, koji su zaklonjeni u bolnicu, među njima i žena usmrćenog Pinke.

Teško i jako ranjeni su: Anton Zornada, redar u Trstu; zadobio je teške ozlede na lujanji i pretresenje mozga. — Ivan Graber, težak, od 34 godine, iz Roča, otac troje djece; ozlede na tielu i glavi. — Ivan Kolenc, glazbar, od 38 godina, iz Trsta. — Antonija Pinka, žena goreime-novanoga Ivana, od 40 godina; više ozlede. — Terezija Toskan, žena Antona, od 37 godina; ozlede na rukama. — Eufemija Grohar, od 44 godine, iz Rleke; ozlede na nogama. — Ana Krevatin, od 23 godine; ozlede na nogama. — Vladko Valentić, zapisničar pokojnoga sudca Simčića, sin nadučitelja, zem. zastupnika Valentića; teško ranjen, ali ne smrtno. — Fran Rakovešek, solječitar dra. Černeta u Kopru; jako ranjen. — Marija udova Zakarija, gostioničarka u Milju; ozlede na ledjima. — Karlo Bolafšo, trgovac vina, iz Gorice, nastanjen u Ljubljani. — Franjo Burin iz Kopra, bivši učitelj u Trstu, a sada vlastnik kinematografa u Kopru; otrgani mu prsti sa jedne ruke. — Ivan Milloch, iz Milje, ranjen na rukama. — Onorato Gorlatto, iz Milje, ozleđen na ledjima. — Antonija Krevatin, od 19 godina, služavka u Trstu; teško ozleđena na prsima.

Najtežo su ranjeni Zornada, Pinka, Krevatin i Kolenc.

Krivnju radi te grozne nesreće valja svaliti na one, koji su nesretnu željeznicu zasnovali, i sagradili i koji njom upravljaju. Željeznica se izgradila kao navlaš uz obalu, gdje je bura najjača, tako da imaju korist od te željeznice jedino primorska talijanska mjesta. Jedan slovenski načelnik,

koji je napravio utok na ministarstvo proti nametu, kojeg je zemaljski odbor naložio obćinama za plaćanje te željeznice, rekao je, da su Talijani naučice izgradili željeznicu uz moraku obalu, da bi ju imala talijanska vojska čim bliže, kada bi se iskrcala u slučaju rata na istarskoj obali.

Istarski kamorasi htjeli su imati željezničke postaje svaki pred svojim vratima i neptajući jeli to tehnički moguće i dali je to praktično i koristno. I tako su postale one grdne serpentine i oni nevidjeni zavrtci, koji prieće brzi promet i otegoćuju vožnju.

Uprava državnih željeznica pako propustila je učiniti već davno svoju dužnost za sjegurnost putnika, pošto je bila više puta i sa kompetentne strane na pogibelj upozorena. Nu nećudimo se ničemu — jer smo u Istri!

Strasna požarna nesreća na plosu. U mađarskom selu Ockrito obdržavali su na uskrni blagdan u jednom skadnju javni ples, na kojem se sakupilo 4—500 osoba. Za plesa zapalila se jedna svetiiljka ili baluncin, odatle je nastao silni požar te je sav skadan izgorio. Za silne stiske navallili su plesadi i gledaoci na jedina otvorena vrata, koja su tako zatrpani, da se nije moglo van ni nutra. U strasnom požaru našlo je smrt 3-400 osoba, ponajviše mladića, djevojaka i mladijih muževa i žena.

Ratna ladja "Zrinyi". Dne 12. travnja spustit će se u Trstu u more najnovija ratna ladja "Zrinyi". Dali su joj mađarsko ime, premda je Zrinski bio Hrvat i premda tri četvrtine momčadi austro-ugarske mornarice pripada hrvatskoj narodnosti. Kuma će biti nadvojvotkinja Marija Valerija, koja će dne 12. travnja u jutro doći u Trst sa svojim suprugom nadvojvodom Franjom Salvatorom i s malom pratnjom. Na večer će biti svečana razsvjeta ratnih ladja. "Zrinyi" je sagradio trščanski "Stabilimento tecnico".

Snižene pristojbe za poštanske novčane nuputnice za Bosnu. Od 1. travnja t. g. snižene su poštanske pristojbe za novčane nuputnice, koje će se slati iz Austro-Ugarske u Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu i obratno. Za svotu od 20 K plaćat će se 10 fl. postarine; preko 20 do 100 K-20 fl. i dalje, kao što je sada kod nas na našim poštama uvedeno.

Izpitni na ženskom učiteljstvu u Gorici obdržavati će se: izpitni zriolosi 2 maja, a izpitni usposobljenja za pučke i gradjanske škole 9. maja o. g. Ovim će izpitima odmah slediti izpiti za ručna djela i za dječja zabavila. Molbe za pripust na te izpiti valja odpremiti propisanim putem najdulje do 15. aprila o. g.

Poduku u glasoviru, pjevanju, teoriji harmoniji itd. daje vrstan kapelnik i skladatelj.

Poblize upute u tiskari Laginja i drug, Via Giulia br. 1.

Novac za svakoga! Brzo i Jeftino! Povjerljivo. — Od 400 K pa dalje uz ubročno odplaćivanje od 4 K, uz 6%, bez predbilježbe, bez pojice (t. za-gospodje), — sa jamstvom ili bez njega. Hipotekarni zajmovi po 3 1/2%. — FLIP, REED, bankovni i burzovni; posao, Budapešta VII, Rakoczi ut. 71.

OLOVKE u korist Družbe sv. Cirila i Metoda dobivaju se u tiskari Laginja i drug, u Puli ulica Giulia 1. u otonu od 2 do 10 para.

Mnogo veća šteta prouzročila je ljetos u raznih krajevih Istre grozna tuča.

Dođim je u noći od 7. na 8. julyja 1909. nabujali Bašćanski potok (otok Krk) poplavio njive, odnesao dan prije požanjenu pšenicu i nanosio drugih šteta, potukla je tuča u raznih danih junija i julyja 1909 slijedeće krajeve:

1. Dragozetići (občina Cras) na 80. junija 1909. u vešer.
2. Vrh (občina Krk) i Krk, Kornić, Vrhnik, Draga Bašćanska, koncem junija i početkom julyja.
3. Dio porezne občine Dolenjavas (Lesišćine) u občini Roč.
4. Dio občine Kastav.
5. Sv. Lovreč-Skitača (občina Labin).
6. Porezne občine Zamask, Kašćerga, Kerškla, Grodoselo, Brtonigla, Zareč, Novaki, Cerovije, Previž, dio Trviža, Berma i Pazina, Lindara, Gračičca i Skopljaka u kotaru Pazinskom.
7. Dio Oprtija, Motovunske Novake, Bujje, Karoju, Zumask, Motovun, dio Grozjanjske občine, Krasicu, Zavrudiju.
8. Poreznu občinu Podpeč i krajeve porezne občine Smarje i mjestne občine Marezige.

Na temelju toga stavljaju potpisani slijedeći predlog:

- I. Poziva se c. k. vlada, da priskoči čim prije na pomoć oštećenim obilatim podporom, napose znatnim prinosi za javne radnje.
 - II. Da c. k. vlada dozvoli uvoz žita bez carine, i da besplatno obiskubi vodom krajeve, koji na istoj oskudjuju.
- U formalnom obziru predlaže se, da se onaj predlog razpravi svimi kraticami predviđenim u poslovniku.
- U Beču, 22. decembra 1909.

(Slijede potpisi.)

Stvarni izpravci

zastupnika prof. Vj. Spinčića na izpravku zast. Dr. Pitacco.

(Sjednica carevinskoga vijeća 16. 3. 1910.)
Visoka kućol! Moram se vratiti na razglabanja gospodina zastupnika Dr. Pitacco, koja je ovdje u formi stvarnog izpravka iznio, premda je tim povodom, kao što je to sam priznao, izrekao govor, što ga prije nije mogao izreći. (Medjuklici.) Na tom nije ništa zla.

On je prozvao Trst, razumije se grad i okolica, ako sam ga dobro razumio, talijanskom prazemljom. Ja popravljam stvarno, da Trst nije talijanskom prazemljom, jer kad bi se i htjelo Talijane sa Rimljanima izjednačiti, to je bilo ovdje ipak i drugih narodnosti, a Slaveni su tamo jurve od osmog stoljetja. Nemože se također kazati, da imade grad Trst talijansko lice. (Zast. Grafenauer: Eno ime Trst!) Povod imena nije posve jasna, ali imade tamo ulica, koje se je već od starih vremena slovenski prozivalo, i koja se je kasnije promjenilo. To je primjerice ulica Golauka

u suglasju i podporom liberalnoga pokrajinskoga odbora Istre pokušao učiniti što je učinio u crkvah našega puka u porečko-puljskoj biskupiji!

Već samo njegovo imenovanje biskupom tršćansko-koparskim i njegov dolazak ovamo mogao bi imati kobnih posljedica, a njegovi pokušaji za štetniji je slavenškoga bogoslužja iz naših crkva, njegov rad onakav kakav je pokazao u biskupiji porečko-puljskoj, najgoro bi vjernike našu u dvójnost, u kojoj bi bili kadri svašta počinuti, što nebi bilo na korist sv. katoličke crkve, a niti na probit vjernika.

U ovih naših crkvah je u porabi slavenškoga bogoslužja od pamti vjeka, kroz stoljetja i stoljetja, do dana današnjega, i svi vjernici zauzeli su tako za tu njihovu svetinju, da bi smatrali, da njim se uzimlje i vjeru, kad bi njim se tu svetinju uzeli htjelo.

(Golovka), dalje imade tamo Patok (Potok) i više drugih takovih imena kojih se sada nesjećam. Nemože se dakle kazati o gradu koji ima naziva sa slovenskim korjenicama, da imade talijansko lice i da je to talijanska prazemlja.

Gospodin drug spomenuo je također politiku osvajanja Slavena. Ni pošto, gospodo moja, politika Slavena u Primorju nije politika osvajanja; njihova politika je politika samoočuvanja. Mi hoćemo, da ostanemo u Primorju, gdje stanujemo, kako je rečeno, već hiljadu i više godina.

Obzirom na to, što je gospodin drug na trgovinu sa iztokom kazao, to će on već znati, da imade na iztoku i nekoliko slavenških država, Crnogora, Srbija i Bugarska i da se također i u Carigradu mnogo hrvatski i druge slavenske jezike govori. (Zastupnik Dr. Pitacco: To nisam znao, ali sam znao, da se tamo mnogo talijanski govori.) Vi neznate koješta, što biste znati imali! (Veselje.)

Gospodin drug odbio je također zahtjev za pravdnosću Talijana prema Slovincem pozvav se pri tom na postupanje Hrvata u Dalmaciji prema Talijanom.

Neću se upuštati u razgovor o tom postupku. Kazati će samo jedno gospodinu drugu. On je htio dokazati pravdnost tršćanskih Talijana tim, što je kazao, da imade u tršćanskoj okolici slovenskih škola, te je dalje spomenuo, da mogu slovenska djeca iz Trsta polaziti slovenske škole u okolici, jer nisu ove škole odaljene od grada 4 kilometra. A ja ga pitam: Zar nepostoji u Rojani, nepostoji li u Škedinju, neima li u Sv. Ivanu talijanska škola? (Zast. Dr. Pitacco: paralelna škola.) Da, paralelna škola. Zasto nebi talijanska škola djeca iz Rojana, Škedinja i Sv. Ivana, polazila u gradu talijanske škole, ako bi imala slovenska djeca iz grada polaziti slovenske škole u okolici? Njima je jednako daleko kano i slovenskoj djeci iz grada u okolici. Odaljenost je jednaka, te bi se moralo jednako, kao što se je talijanske paralelne u okolici ustrojilo, također i u gradu ustrojiti slovenske paralelne škole, pošto ima tu slovenske djece.

Što se tiče činovnika, to će moći možda i gospodinu drugu dati odgovor, koji želim dati i njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru za bogoslovje i nauku. Tomu gospodinu ministru mogao bi koješta na njegova jučeša razglabanja odgovoriti, tako primjerice, da nije ništa odgovorio na prigovor, koji bijaše učinjen austrijskim vladam, najpače naukovnoj upravi, da se ona nebrine za slovenske srednje škole ni za slovenske posebne škole, da pače niti za slovenske pučke škole, premda je na temelju državnog temeljnog zakona i polag prisega pojedinih njezinih članova na to obvezana. Hoću da samo jedno izpravim. Njegova preuzvišenost gospodin ministar za bogoslovje i nastavu kazao je — jošto nemamo stenograma a ja sam slijedeće rieči iz jedne novine crpio, koja

S tih razloga usmjeljuje se potpisano, u suglasju sa odnosnom odlukom občinskoga zastupstva, umoliti najsmjernije Vašu prečastnu Uzoritost, da, blagoizvoli kod Svete Stolice u Rimu blagohotno zauzeti se, da se u crkvah Istre, imenito ove občine, uzdrži nedotaknuto i neproturjenjeno slavenško bogoslužje kakovo je stbline stotine godina, i dobrohotno uznaostoj odštraniti sve ono što bi moglo to bogoslužje, a tim kod našega naroda i svetu vjeru, u pogibli postaviti.

Izrazujuć tu vruću želju i toplu molbu u ime občinskoga zastupstva i svih vjernika ove velike mjestne občine, bilježi se u najvećoj smjernosti Vašoj prečastnoj Uzoritosti prečastno

Glavarstvo občine
Kastav, 28. decembra 1901.
Občinski načelnik:
Kasimir Jelčić, v. r.

mi je do ruku došla — da imade talijanski narod u Austriji stvarno podpuno pravo, da mu se zadovolji najmanje u onom okviru, najprije u pogledu potrebe visokog školstva, u koliko se to tiče uzgoja potrebitih sila za državnu službu.

Uslobadjam se stvarno, izpraviti, da u Primorju nemanjka u državnoj službi kod nijednog c. k. ureda sila, koje poznaju talijanski jezik, te dodajem, da treba kod svih c. k. ureda u Primorju sila, koji bi poznavali i hrvatski ili slovenski jezik, da takovih sila manjka kod svih ureda, i da se njegova preuzvišenost gospodin ministar za bogoslovje i nastavu te u obće c. k. vlada za uzgoj takovih nimalo nebrine.

Ovo neka služi također za označenje postupka c. k. vlade prema Slavenom i za označenje smisla c. k. vlade za pravicu i zakon. (Odobranje.)

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Podržavljanje talijanske gimnazije u Puli. Doznajemo iz pouzdana izvora da se vode pregovori između talijanske karmorišćke stranke i c. k. vlade radi podržavljenja talijanske občinske gimnazije u Puli, koja postoji jedva nešto preko jedno godine. Talijanska stranka dogovara se sa carskom vladom o uvjetima, pod kojima bi vlada imala uzeti u svoju upravu ročenu gimnaziju. Naert ugovora između vlade i Talijana da je već odobrio zemaljski odbor u Poreču, koji da je Talijanom u Puli preporučio neka nastoji, da izliza od vlade što povoljnije po sebe uvjete. Prošla je dakle jedva jedna i pol godina, što su Talijani u Puli podporom zemaljskog odbora u Poreču otvorili suvisnu talijansku gimnaziju u Puli (jer imaju tamo državnu gimnaziju i realku, na koju se uči i talijanski jezik, imaju u Kopru državnu gimnaziju sa talijanskim naukovnim jezikom i imaju u Pazinu zemaljsku realnu gimnaziju sa talijanskim jezikom, imaju u susjednom Trstu srednjih škola sa talijanskim naukovnim jezikom) pa to već im dolazi vlada u susret te hoće da preuzme taj zavod u državnu upravu t. j. na državne troškove. A kako postupa ta ista carska vlada sa hrvatskim školstvom u istom gradu? Na državnih srednjih školah je skoro posve izključen hrvatski jezik a što se tiče pučkog školstva ostavljeni su Hrvati i ostali Slaveni posve sami sebi. Za njih nemari ni obćina ni država, kano da nisu ni obćinari ni državljani, kano da nebi plaćali poreza u novcu i u krvi obćini, pokrajini i državi.

Kad se je ustrojilo talijansku gimnaziju u Puli, prošlo se bio glas, da se je od strane zastupnika občine a pred vladnim zastupnicima obećalo Hrvatim, da će se i za njih stogod učiniti na pučko školskom polju, ali od obećanja — ako je u istinu isto učinjeno — nije dalje došlo. Za Hr-

Njegovoj prečastnoj Uzoritosti gospodinu Kardinalu-metropolitu nadbiskupu Jakovu Misliu u Gorici.

Obćinsko glavarstvo u Kastvu u Istri daje do znanja odluku občinskoga zastupstva obzirom na slavenško bogoslužje naročito u crkvah mjestne občine.

Takav dopis sa prilogom poslalo se je također na upravitelja biskupije prepozita Franja Petronio. Poručio je občinskome glavaru da mu nije ni na kraj pameti da bi on naredio kakve novotarije obzirom na porabu jezika u crkvah, te da se može i nadalje kao i do sada rabiti slavenški jezik. (Slijedi.)

Sjetite se družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru!

vate i u obće za slavenizaciju. Puli neće da znade ni obće, te bi se morala sva naša djeca talijanskom ili u germanskom moći učiti bilo naše plemenite "Družbe", uzdržaje tamo velikim troškom i silnim naporom mužku i žensku pučku školu.

Talijani su bogato obiskubljeni pučkim srednjim školstvom za mužku i žensku djecu; država podržaje njemačke pučke, građanske i srednje škole za činovništvo, mornaricu i za našu djecu, koja se tamo odnarodjuju, a za naobrazbu slavenske djece neće da znade ni obćina ni carska vlada.

Sada se sprema vlada i na to, da preuzme na sebe trošak za talijansku gimnaziju, ali nepomislija na to, da bi prišla obćini, da se pobrine i za uzgoj naše djece ili da trošak za taj uzgoj sama preuzme. Toliko pravdnosti nemožemo od nje očekivati.

P. S. Upozorujemo na gornju činjenicu občinsku upravu u Voloskom-Opatiji, da se i ona požuri i pobrine za podržavljenje občinske realke u Voloskom.

Peroje! na talijanskoj izložbi u Kopru. Talijanski listovi izvješćuju, da će biti pravoslavno selo Peroj kod Pule bogato zastupano na talijanskoj izložbi u Kopru. Naši Perojci nepoznaju dakle ni bratinstva ni narodnog zaptja; oni idu svojim putem i neplajući da li je to po njih častno i rodoljubno. Milija im je, prijazna a hinbona rječ narodnog dušmana nego li iskrena molba brata po krvi i jeziku. Bilo im na čast!

Potonuo parobrod. U noći od 2 na 3. o. m. j. udario je parobrod "Augurica" o jedan ri između Promanture i Medulina, te je nakon par sati potonuo. Parobrod je vlasništvo Primorskog društva u Trstu, Vidullé & Co., a odputovao je bio subotu poslije podne iz Rieke sa teretom itesa za Mijeci. Parobrod leži u morskoj dubini od 30 metara. Osoblje je spašeno. Zapovjedniku parobroda ime je Anton Martinolić, a mašinistama Ermenegildo Nigri i Josip Rustia. Na brodu je bilo, osim njih, pet mornara, među kojim jedan od 81 godine. Pred nekoliko dana isti se je parobrod udario u Metkoviću i ošteti se, pa se drž, da je i to jedan od uzroka nesreće.

Krčki kotar:

Glavna skupština austro-hrvatskog parobrodarskog društva. Dne 28. ožujka o. g. obdržavala se je u Puntu I. redovita glavna skupština Austro-hrvatskoga parobrodarskoga društva.

Skupština je bila brojno zastupana, te od 5000 dionica cijelog kapitala, bilo je u svemu zastupano 3296 dionica.

Skupštinu otvorio u 1 sat poslije podne društveni predsjednik gosp. Fran Orić, koji je zatim pradio predsjedništvo gosp. Nikoli Oriću, kao pročelniku izvršitvenoga odbora.

Nakon pročitanja izvješća ravnateljstva i nadzornog odbora, bi podjeljen absolutorij koji ravnateljstvu toll nadzornom odboru.

Sveukupna imovina društva koncem godine 1909. bila je K 414.886.90 a dugovina K 406.474.28, tako da se je polučilo jedan dobitak od K 8412.62.

Poslo je taj dobitak premlen, a da se preduzme obćinai odpis, na vrijednosti našelara i Rade dioničarom jednu dionidu, zaključuje se jednoglasno, dobitak od K 8412.62. prentati na nov račun.

Skupština je jednoglasno ovlasila ravnateljstvo, da ovo zajedno sa nadzornim odborom, i sa jednim uzim odborom od vodum gospode dioničara, sklopi sa c. k. visokom Vladom jedan ugovor glede parobrodarske svoze u Kvarneru a glede promjene nekotjih paragrafa društvenih pravila je zaključeno, da se to prepusti

...jojućoj glavnoj skupštini, jer... i radi gorenavedenog ugovora... morali nekoje paragrafe... eniti i nadopuniti, pa će se tom prilikom i jedne i druge promjene glavnoj skupštini predložiti.

Predsjedatelj zaključuje skupštinu u 6 i pol sati u večer, zahvaliv svima, koji su skupštini prisustvovali.

Voloski kotar:

41 dan posve nedozno zatvoren. Dne 23. marca tekuće godine bio je izpušten iz zatvora kod c. k. kotarskoga suda na Voloskom Mate Sirola iz Brnčičeva, pošto je u njem odsjedio četrdeset i jedan dan posve neuzdan. Muž je to od 37 godina, oženjen, siromašan, imajuć uzdržavati više djece i starce roditelje. Morao je sjediti u zatvoru kad bijaše najviše radnje na polju; i to 26 dana u vlažnom dielu zatvora, u prizemlju, kamo se nit najvećega zločinca nebi smjelo zatvoriti. Bio je u zatvoru pod sumnjom ubojstva u Cisksereda negdje u Magjarskoj, u kojoj nije nikad ni bio. Uap-siti su ga na temelju radničke knjižice nadjane u onom mjestu u Magjarskoj, a glasaće na ime Mate Sirola. Nemari što je na toj knjižici bila ispravljena godina rođanja, i što ni ta ispravljena neodgovara točno godini rođenja zatvorenoga Mata Sirola. Ništa nije pomoglo, što su došli susjedi, i u obće ljudi koji ga poznaju, i znadu što i gdje radi, te svjedočili, da nije nikad bio nigdje u Magjarskoj; što su drugi iz Veprinca došli te svjedočili da je ono doba, kad se je tamo u Magjarskoj umorstvo dogodilo, bio zatvoreni Mate Sirola kod njih, na Veprinčacini, na radnji kod vapnenice. Zastupnik Spinčić, došav za blagdane iz Beča, čim je doznao za taj slučaj, išao je k c. k. sudu, te se o stvari potanko obavjestio, i posjetio jed-noga zatvorenika. Išao je odmah k državnom odvjetniku u Trstu. Nije mu bilo pravo u glavu, kako se može dati više vjere trojici Magjara, koji su, videć zatvorenikovu fotografiju, poslali njim od c. k. suda, tvrdili, da je to onaj koj je iz onoga mjesta u Magjarskoj poslie umorstva izbeznuo; nego li cijeloj županiji, i mnogim drugim našim, koji bijahu pri-pravni svaki čas prisedi da zatvorenik ne-bijaše nikada nigdje u Magjarskoj. Konatno su svjedoci dne 22. marca iz Magjarske došli. Suočeni sa zatvorenikom izjkućili su da bi bio onaj njeki poznati iz Cisksereda, odnosno su rekli da nebi prisegli da je to on. Odnosni zapisnik išao je odmah k državnom odvjetniku u Trst, i on je dao dne 23. marca telefonično iz-pustiti Mata Sirola iz zatvora. On bijaše tako oslobođen iz groznoga stanja u ko-jem se je nalazio; osušile su se suze s-pruge, djece i majke i oca. Hranitelj bio je vraćen svojim, i mogao zajedno s njimi slaviti Uskrene blagdane. Al' ko da odšeti boli, nadoknadi štete što jih pretrpio on i njegovi kroz 41 dan? Ko da povrti zdravlje poremećeno u vlažnom zatvoru? Zakon da nepredviđa ništa. A ipak nebi to smjelo ostati tako.

Posljednica u Voloskom reg. zadruga na ogr. jamčenje, držala je dne 31. pr. tnj, u prostorijama Narodnog Doma glavnu skupštinu, u kojoj se odobrili zaključni računi za trinajstu upravnu godinu 1909. U toj je godini bilo K 3,169.612-46 prihoda, i K 2,157,093-10 rashoda. Promet je iznašao K 6,328.705-56. Zadrugara je bilo 2.163, a 26.142 sadr. dijelova. Ste-dionički uložci iznašali su K 8,116.913-96 a akt. zajmovi K 249.512-67. Vriednost nekretnina je K 269.327-44; vriednost pa-pira K 87.834-90 a novaca uloženo kod drugih zavoda bilo je K 223.323-58. Čisti dobitak iznašao je K 26.567-62 od toga se preneslo u rezervni fond K 18.000 koji po tom iznaša danas K 110.000. Potpore se dalo K 1000 Družbi Sv. Cirila i Metoda,

K 600 Djačkom društvu u Voloskom, K 400 Djačkom društvu u Pazinu pa još K 1900 Rjaznim društvima i zadrugama u kotaru. Dividenda odobrila se je na 7%, te je slo-bodno zadržavom dignuti istu u zadrug-njoj pisarni za uređovnih salik, koji su u djelatne dane od 8 1/2 pr. p. i od 3 4/5 po podne.

Novi odbor muške podružnice „Družbe sv. Cirila i Metoda“ u Mošćenicah. U prvogodišnjoj glavnoj skupštini mošćeničko-bersetke muške podružnice sv. Cirila i Metoda u Mošćenicama, održanoj dne 28. marca t. g. bijahu u odbor izabrani sljedećia p. n. gg.: Ravnatelj Ante Dukić, rav. učitelj Mošćenice; zamjenik: Antun Paž, um. žup. Mošćenice; tajnik: Josip Rubinić, trgovac Mošćenice, zamjenik: Ju-raj Franković, trgovac Berseč; blagajnik: Yinko Mavričić, trgovac, Draga; zamjenik Niko Fajalić, nadučitelj Berseč.

Pazinski kotar:

Predavanja u Pazinu. Dne 1. IV. dr-žao je g. prof. Santel predavanje: *Rafael Santi* sa 53 svijetlih slika. Predavanje bilo je lijepo posječeno oko 110 osoba, a nadamo se u buduće, da će se taj broj povećati.

Kao uvod u predavanje iznio je preda-vač u kratkim potezima o dobi renesance, u kojoj se je počelo na novo zanimati za klasičnu kulturu Grka i Rimljana. Ali umjetnici nisu kopirali, nego su gradili na starom temelju napred. Radi raznih mo-cena digla se je umjetnost, a osobito sil-karska, koja se podigla do takvog stepena, kao nikad prije. Najveći slikari su onda osnovali svoje škole, tako je Rafael Santi (Sanzio) išao iz Umbrijske škole.

Rafael rodio se u Urbinu g. 1483.; te je već od malih nogu kretao kistom, a imao je za učitelja Perugina. Njegovo na-predovanje u umjetnosti bilo je iznenađno, brzo i žestoko. Tri epohe ili razdoblja, tri različita načina može svatko apaziti u nje-govim djelima. — Papa Julije II. dade mu, da ureši dvorane Vatikanske, i on tu naslika one prekrasne slike; kao pčenu prepirku o sv. sakramentu ili bogoslovlju, Školu Atensku ili filozofiju, Parnas ili pjesništvo, znanost pravnu i praviću. Sve, što si um čovječji samo može zamisliti o čistoći crta, kompoziciji ili sastavljanju harmonijskom, suglasnom, o nevinsti dje-vičanskoj i materinstvu nedužnom, svim tim stvarima odišu njegove nebeske Dje-vice i sve Porodice, od kojih je najpopu-larnija „Madonna della sedia“. U t. zv. loggiaama (otvorani trijemovi), koje zaokru-žuju stari dio Vatikana na 3 strane, tu je na svodu ono, što se zove, njegovo sveto pismo, 52 slike iz starog zavjeta, koje su narisali Rafaelovi učenici po njegovom nacrtu. U t. zv. stanzama ili sobe vidimo njegova velika djela. U t. zv. dvorani Kon-stantinovoj, koja je napunjena slikama iz života K., nalazimo lijepu sliku „Konstan-tinova bilko“. Istaknuti je još „Preobra-ženje Krstovo“ i „Madonna Sikelinsku“. Nu Rafael bio je velik i graditelj. Sa-gradio je dvor vatikanski, komu je tako lijepo ukrasio t. zv. loggie. Rafael je pače poznavao lukavštinu, te je svoje povjes-ničke slike obraćao u laskanja vladarima svoga doba. Tako je lice Julija II. dao velikom svećeniku Oniji u slici Heliodor iztjeran iz crkve. Ovo se prolivilo povjor-ati, ali Rafaelu je donosilo to obilato ploda. Umro je g. 1520., jedva u 37. godini.

Dne 9. IV. u subotu predavat će g. prof. Novljan: *O savršu* sa oko 50 svijet-lih slika, u dvorani Nar. Doma u 8 1/2 sati na večer.

Razne primorske viesti.

Strasna bura i grozna željeznička nesreća. Nakon krasnih uskrsnih blagdana nastupila je kod nas na jugu bura u

na sjeveru neobičan u ovo doba godine snieg. Na obalah našeg mora blesnila je kroz više dana tako žestoka bura, da njoj nebiša odavna pametara ta je za sobom ostavila vrlo težkih i žalostnih posljedica. Sva obalna plovilba bijaše obustavljena a svaki rad na otvorenom onemogućen.

Bura je započela dne 30. marca u 9 sati na večer. Dne 31. marca postigla je bura jakost od 76 kilometara u satu. Brzina je sve više rasla, tako da je između 2 i 3 sata postiglo podne iznosila 112, a pred večer 182 kilometra.

Dne 31. marca nije za Istru odplovio iz Trsta nijedan parobrod pa su se radi toga putnici za Istru morali poslužiti željeznicom.

U 3 10 sata po podne odprilo je obični vlak uzokračne željeznice Trst-Poreč sa državnog kolodvora. U vlaku bilo je 150 osoba, koje su putovale za bliznja istarska mjesta. Taj je vlak uz silni zvizduk bles-neće bure sretno prošao sve do pred po-stajau Milje. Taj ga je žestoka bura zau-stavila prebaciv nekoliko vagona, koji bi-jahu za stroj zakopčani. Nesretni vlak bio je dubokom pun osoba, jer jutarnji vlak nije radi bure ni bio otišao. Strašna je bila moć vjetra i prometna je uprava bila odredila, da se vlaku priveže voz pun ka-menja i druge težine, i tako oslabi udarce vjetra. Nu i to nije pomoglo. Jedan silni zamah bure prevatio je najprije jedan va-gon, a za njim se je prevatio još jedan vagon, dočim su ostali stajali dalje na tračnicama. Kad su ljudi prestrašeni istr-čali iz vlaka, ovi su vagoni ostali prazni te je i njih vjetar djelomice prevatio.

Najgoro su prošli putnici u onom prvom vagonu. Voz kako se je arušio, raz-lomio se je i komadje je pritislo sa sviju strana osobe u njemu. Trojica su izvučeni mrtvi izpod ruševina i to Josip Simčić, od 32 godine, sudac u Kopru, koji se je sa svojim pisarom Valentićem iz Doline, gdje je bio sudbeni dan, vraćao. Ivan Pinka, od 40 godina, trgovac vina u Bujama, i Sigifrid Psenner od 31 god. činovnik „Du-brovačke plovilbe“ u Trstu.

Ima 13 teško ranjenih, koji su zaklo-njeni u bolnicu, među njima i žena usmr-ćenog Pinke.

Teško i lako ranjeni su: Anton Zornada, redar u Trstu; zadobio je teške ozlede, na lujanji i pretresenje mozga. — Ivan Graber, tezak, od 34 godine, iz Roča, otac troje djece; ozlede na lielu i glavi. — Ivan Kolenc, glazbar, od 38 godina, iz Trsta. — Antonija Pinka, žena goreime-novanoga Ivana, od 40 godina; više ozle-de. — Terezija Toskan, žena Antona, od 37 godina; ozlede na rukama. — Eu-femija Grohar, od 42 godine, iz Rieke; ozlede na nogama. — Ana Krevatin, od 29 godine; ozlede na nogama. — Vladko Valentić, zapisničar pokojnoga sudca Sim-čića, sin nadučitelja, zem. zastupnika Va-lentića; teško ranjen, ali ne smrtno. — Fran Rakovšek, solcictator dra. Černata u Kopru; lako ranjen. — Marija udova Za-karija, gostionjarka u Milju; ozlede na ledjima. — Karlo Bolaffio, trgovac vina, iz Gorice, nastanjen u Ljubljani. — Franjo Burin iz Kopra, bivši učitelj u Trstu, a sada vlasnik kinematografa u Kopru; otr-gani mu prsti sa jedne ruke. — Ivan Milloch, iz Milje, ranjen na rukama. — Onorato Gorlatto, iz Milja, ozliedjen na ledjima. — Antonija Krevatin, od 19 go-dina, slavačka u Trstu; teško ozliedjena na prama.

Najteže su ranjeni Zornada, Pinka, Kre-vatin i Kolenc.

Krivnju radi te grozne nesreće valja sva-liti na one, koji su nesretnu željeznicu zasnovali, i sagradili i koji njom uprav-ljaju.

Željeznica se izgradila kao navlaš uz obalu, gdje je bura najjača, tako da imaju korist od te željeznice jedino primorska talijanska mjesta. Jedan slovenski načelnik,

koji je napravio utok na ministarstvo proti nametu, kojeg je zemaljski odbor naložio občinama za plaćanje te željeznice, rekao je, da su Talijani naučnice izgradili željeznicu uz morsku obalu, da bi ju imala talijanska vojska čim bliže, kada bi se iskrcala u slučaju rata na istarskoj obali.

Istarski kamoraši htjeli su imati željez-ničke postaje svaki pred svojim vratima i nepitajući jest to tehnički moguće i dali je to praktično i korisno. I tako su postale one grдне serpentine i oni nevidjeni zaviti, koji pričeže brz promet i otegoćuju vožnju.

Uprava državnih željeznica pako propu-stila: je učinili već davno svoju dužnost za sjegurnost putnika pošto je bila više puta i sa kompetentne strane na pogibelj upo-zorena. Nu nečudimo se ničemu — jer smo u Istri!

Strašna požarna nesreća na plesu. U madaarskom selu Oekörto obdržavali su na uskrsni blagdan u jednom skadnju javni ples, na kojem se sakupilo 4—500 osoba. Za ples zapalila se jedna svetiljka ili baluncin, odatle je nastao silni požar te je sav skadanj izgorio. Za silno stiske navalili su plesaci i gledaoci na jedina otvorena vrata, koja su tako zatrpala, da se nije moglo van ni nutra. U strašnom po-zaru našlo je smrti 3-400 osoba, ponajviše mladića, djevojaka i mladih muževa i žena.

Ratna ladja „Zrinyi“. Dne 12. travnja spustit će se u Trstu u more najnovlja ratna ladja „Zrinyi“. Dali su joj magjar-sko ime, premda je Zrinyjski bio Hrvat i premda tri četvrtine momčadi austro-ugarske mornarice pripada hrvatskoj narodnosti. Kuma će biti nadvojvotkinja Marija Valerija, koja će dne 13. travnja u jutro doći u Trst sa svojim suprugom na-vojomdom Franjom Salvatorom i s malom pratnjom. Na večer će biti svečana ra-vajna ratnih ladja. „Zrinyi a“ je sagradio tršćanski „Stabilimento tecnico“.

Sniženo pristojbe za poštanske nov-čane naputnice za Bosnu. Od 1. travnja t. g. anizene su poštanske pristojbe za novčane naputnice, koje će se slati iz Austro-Ugarske i Hrvatske u Bosnu i Her-cegovinu i obratno. Za svotu od 20 K plaćat će se 10 fl. postarine; preko 20 do 100 K 20 fl. i dalje, kao što je sada kod nas na našim pošrama uvedeno.

Izpti na ženskom učiteljstvu u Gorici obdržavati će se: izpti zričnosti 2. maja, a izpti usposobljenja za pučke i gradjanske škole 9. maja o. g. Ovim će izpitima od-mah slediti izpti za ručna djela i za dje-dija zabavista. Molbe za pristup na te iz-pite valja odpremiti propisanim putem najdulje do 15. aprila o. g.

Poduku u glasoviru, pjevanju, teoriji harmoniji itd. daje vr-stan ikapelnik i skladatelj.

Poblize upute u tiskari Laginja i drug, Via Giulia br. 1.

Novac za svakoga! Brzo i sigurno! Povjorljivo. Od 400 K. pa dalje uz pbročno odplaćvanje od 4 K. uz 5% bez predbiljezbe, bez po-lice (i-za-gospodje), — sa jamstvom ili bez njega. Hipotekarni zajmovi uz 3 1/2%. — FILIP FEED, bankovni i burzovni posao, Budapešta VII, Rakoczi ul. 71.

O P O V I S T E
u korist družbe sv. Cirila i Metoda
dobivaju se u
tiskari Laginja i drug, u Peil
ulica Giulia 1.
u cianu od 2 do 10 para.

Mnogo veće štete prouzročila je ljetos u raznih krajevih Istre grolna tuča.

Dočim je u noći od 7. na 8. Julija 1909. nabujali Baščanski potok (otok Krk) poplavio njihve, odnesao dan prije požarenu pšenicu i naneseo drugih šteta, potukla je tuča u raznih danih Junija i Julija 1909 slijedeće krajeve:

1. Dragozeteli (občina Cras) na 80. Junija 1909. u večer.
2. Vrh (občina Krk) i Krk, Kornić, Vrhnik, Draga Baščanska, koncem Junija i početkom Julija.
3. Dio porezne občine Dplenjavas (Lesičine) u obćini Roč.
4. Dio občine Kastav.
5. Sv. Lovreč-Skitaca (občina Labin).
6. Porezne občine Zamask, Kašćerga, Keršika, Grdoselo, Brtonigla, Zareč, Novaki, Cerovlje, Previž, dio Trviža, Berma i Pazina, Lindara, Gračista i Skopljaka u kolaru Pazinskom.
7. Dio Oprtja, Motovunske Novake, Buje, Karojbu, Zumask, Motovun, dio Grožanjanske občine, Krasicu, Zavudriju.
8. Poreznu obćinu Podpeč i krajeve porezne občine Šmarje i mjestne občine Marezige.

Na temelju toga stavljaju podpisani slijedeći predlog:

- I. Poziva se c. k. vlada, da priskoči čim prije na pomoć oštećenim oblatom podporom, napose znatnimi prinosi za javne radnje.
 - II. Da c. k. vlada dozvoli uvoz žita bez carine, i da bezplatno obiskri vodom krajeve, koji na istoj oskuduju.
- U formalnom obzir, predlaže se, da se onaj predlog razpravi svimi kraticami predviđenimi u poslovniku.
- U Beču, 22. decembra 1909.

(Slijedeći podpis.)

Stvarni izpravci

zastupnika prof. Vj. Spindića na izpravke zast. Dr. Pitacco.

(Sjednica carevinskoga vieća 16. 8. 1910.)

Visoka kućol Moram se vratiti na razglabanja gospodina zastupnika Dr. Pitacco, koja je ovdje u formi stvarnog izpravka iznio, premda je tim povodom, kao što je to sam priznao, izrekao govor, što ga prije nije mogao izreći. (Medjuklici.) Na tom nije ništa zla.

On je prozvo Trst, razumije se grad i okolica, ako sam ga dobro razumio, talijanskom prazemljom. Ja popravljam stvarno, da Trst nije talijanskom prazemljom, jer kad bi se i htjelo Talijane sa Rimljanima izjednačiti, to je bilo ovdje ipak i drugih narodnosti, a Slaveni su tamo jurve od osmogog stoljetja. Nemože se također kazati, da imade grad Trst talijanskog lica. (Zast. Grafenauer: Eno ime Trst!) Povod imena nije posve jasan, ali imade tamo ulica, koje se ve već od starih vremena slovenski prozivalo, i koja se je kasnije promjenilo. To je primjerice ulica Golauka

u suglasju i podporom liberalnoga pokrajinskoga odbora Istre pokušati učiniti što je učinio u crkvah našega puka u porečko-puljskoj biskupiji!

Već namo njegovo imenovanje biskupom trećansko-koparskim i njegov dolazak ovamo mogao bi imati kobnih posljedica, a njegovi pokušaji za iztjehjenje slavenskoga bogoslužja iz naših crkava, njegov rad onakav kakav je pokazao u biskupiji porečko-puljskoj, natjerao bi vjernike naše u zavođnost, u kojoj bi bili kadri svasta počinili, što nebi bilo na korist sv. katoličke crkve, a niti na probit vjerdika.

U ovih naših crkvah je u porabi slavenskog bogoslužja od pamti vieka, kroz stoljetja i stoljetja, do dana danasnjeva, i svi vjernici zauzeli su tako za njihovu avetinjtu, da bi smatrali, da njim se uzimlje i vjeru, kad bi njim se to svetinju uzeli htjelo.

(Golovka), dalje imade tamo Patok (Potok) i više drugih takovih imena kojih se sada tesjećam. Nemože se dakle kazati o gradu koji ima naziva sa slovenskim korjenicama, da imade talijanskog lica i da je to talijanska prazemlja.

Gospodin drug spomenuo je također politiku osvajanja Slavena. Nipošto, gospodo moja, politika Slavena u Primorju nije politika osvajanja; njihova politika je politika samooštanka. Mi hoćemo, da ostanemo u Primorju, gdje atanjemo, kako je rećeno, već hiljadu i više godina.

Obzirom na to, što je gospodin drug na trgovinu sa iztokom kazao, to će on već znati, da imade na iztoku i nekoliko slavenskih država, Crnagora, Srbija i Bugarska i da se također i u Carigradu mnogo hrvatski i druge slavenske jezike govori. (Zastupnik Dr. Pitacco: To nisam znao, ali sam znao, da se tamo mnogo talijanski govori.) Vi neznate kojesta, što biste znati imali! (Veseljje.)

Gospodin drug odbio je također zahtjev za pravednošću Talijana prema Slovcncem pozvav se pri tom na postupanje Hrvata u Dalmaciji prema Talijanom.

Neću se upuštati u razgovor o tom postupku. Kazati ću samo jedno gospodinu drugu. On je hotio dokazati pravednost trećanskih Talijana tim, što je kazao, da imade u trećanskoj okolici slovenskih škola, te je dalje spomenuo, da mogu slovenska djeca iz Trsta polaziti slovenske škole u okolici, jer nisu ove škole odaljene od grada 4 kilometra. A ja ga pitam: Zar nepostoji u Rojanu, nepostoji li u Škedinju, neima li u Sv. Ivanu talijanska škola? (Zast. Dr. Pitacco: paralelna škola!) Da, paralelna škola. Zašto nebi talijanska školska djeca iz Rojana, Škedinja i Sv. Ivana polazila u gradu talijanske škole, ako bi imala slovenska djeca iz grada polaziti slovenske škole u okolici? Njima je jednako daleko kano i slovenskoj djeci iz grada u okolici. Odaljenost je jednaka, te bi se moralo jednako, kao što se je talijanske paralelke u okolici ustrojilo, također u gradu ustrojiti slovenske paralelne škole, pošto ima tuž slovenske djece.

Što se tiče činovnika, to ću moći možda i gospodinu drugu dati odgovor, koji želim dati i njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru za bogostovlje i nauku. Tomu gospodinu ministru mogao bi kojesta na njegova jućerašnja razglabanja odgovoriti, tako primjerice, da nije ništa odgovorio na prigovor, koji bijase učinjen austrijskim vladam, najpaše naukovnoj upravi, da se onia nebrine naime za slovenske srednje škole ni za slovenske posebne škole, da paće niti za slovenske pučke škole, premda je na temelju državnog temeljnog zakona i polag prisega pojedinih njezinih članova na to obvezana. Hoću da samo jedno izpravim. Njegova preuzvišenost gospodin ministar za bogostovlje i nastavu kazao je — jošte nemoamo stenogramu a ja sam slijedeće rieči iz jedne novine crpio, koja

S tih razloga usmjeljuje se podpisano u suglasju sa odnosnom odlukom občinskoga zastupstva, umoliti najsmjernije Vašu prečastnu Uzoritost, da blagovolji kod Svete Stolice u Rimu blagohotno zauzede se, da se u crkvah Istre, imenito ove občine, uzdrži nedotaknuto i nepromjenjeno slavensko bogoslužje kakovo je stotlino i stotlino godina, i dobrohotno uzastojiti od straniti sve ono što bi moglo to bogoslužje, a tim kod našega naroda i svetu vjeru, u pogibelj postaviti.

Izražujući tu vruću želju i toplu molbu u ime občinskoga zastupstva i svih vjerdika ove velike mjestne občine, bilježi se u najvećoj smjernosti Vašoj prečastnoj Uzoritosti predano

Glavarstvo občine

Kastav, 28. decembra 1901.

Obćinski načelnik:

Kazimir Jelusić, v. r.

mi je do ruku došla — da imade talijan-ki narod u Austriji stvarno podpuno pravo, da mu se zadovolji najmanje u onom okviru, najprije u pogledu potrebe visokog školstva, u koliko se to tiče uzgoja potrebitih sila za državnu službu.

Uslobađjam se stvarno izpraviti, da u Primorju nemanjka u državnoj službi kod nijednog c. k. ureda sila, koje poznaju talijanski jezik, te dodajem, da treba kod svih c. k. ureda u Primorju sila, koji bi poznavali i hrvatski ili slovenski jezik, da iskovih sila manjka kod svih ureda, i da se njegova preuzvišenost gospodin ministar za bogostovlje i nastavu te u obće c. k. vlada za uzgoj takovih nimalo nebrine. Ovo neka služi također za oznaćenje postupka c. k. vlade prema Slavencima i za oznaćenje smisla c. k. vlade za pravicu i zakon. (Odobrtavanje.)

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Podržavljanje talijanske gimnazije u Pulli. Doznajemo iz pouzdana izvora da se vode pregovori između talijanske karmorističke stranke i c. k. vlade radi podržavljenja talijanske občinske gimnazije u Pulli, koja postoji jedva nešto preko jedne godine. Talijanska stranka dogovara se sa carskom vladom o uvjetima, pod kojima bi vlada imala uzeti u svoju upravu račenu gimnaziju. Naert ugovora između vlade i Talijana da je već odobrio i zemaljski odbor u Poreću, koji da je Talijanom u Pulli preporučio neka nastoji, da izlitanu od vlade što povoljnije po sebo uvjete. Prošla je dakle jedva jedna i pol godina, što su Talijani u Pulli podporom zemaljskog odbora u Poreću otvorili suvšnu talijansku gimnaziju u Pulli (jer imaju tamo državnu gimnaziju i realku, na kojih se uči i talijanski jezik, imaju u Kopru državnu gimnaziju sa talijanskim naukovnim jezikom i imaju u Pazinu „zemaljsku“ realnu gimnaziju sa talijanskim jezikom, imaju u susjednom Trstu srednjih škola sa talijanskim naukovnim jezikom) pa eto već im dolazi vlada u susret te hoće da preuzme taj zavod u državnu upravu t. j. na državne troškove. A kako postupa ta ista carska vlada sa hrvatskim školstvom u istom gradu? Na državnih srednjih školah je skoro posve izkljućen hrvatski jezik a što se tiče pučkog školstva ostavljeni su Hrvati i ostali Slaveni posve sami sebi. Za njih nemari ni obćina ni država, kano da nisu ni obćinari ni državljani, kano da nebi plaćali poreza u novcu i u krvi obćini, pokrajini i državi.

Kad se je ustrajalo talijansku gimnaziju u Pulli, pronio se bio glas, da se je od strane zastupnika občine a pred vladnim zastupnicima obećalo Hrvatima, da će se i za njih stogod učiniti na pučko školskom polju, ali od obećanja — ako je u istinu tako učinjeno — nije dalje došlo. Za Hr-

Njegovoj prečastnoj Uzoritosti gospodinu Kardinalu-metropolitu nadbiskupu Jakovu Misali u Gorici.

Obćinsko glavarstvo u Kastvu u Istri došlo do znanja odluku občinskoga zastupstva obzirom na slavensko bogoslužje u crkvah u crkvah mjestne občine.

Takav dopis sa prilogom poslalo se je također na upravitelja biskupije prepozita Frajha Petronio. Poručilo je občinskomu glavaru da mu nije ni na kraj pameti da bi on naredio kakve novotarije obzirom na porabu jezika u crkvah, te da se može i nadalje kao i do sada rabiti slavenski jezik. (Slijedi.)

Sjetite se družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru!

vate i u obće za slavensku. Pulli neće da znade ni obćin, te bi se morala sva naša djeca talijanskom ili u germanskoim mo. nebi bilo naše plemenito „Družbe“, uzdržaje tamo velikim troškom i silnim porom mužku i žensku pučku školu. Talijani su bogato obiskrbljeni pučkim srednjim školstvom za mužku i žensku djecu; država podržaje njemačke pučke građanske i srodne škole za činovništvo mornaricu i za našu djecu, koja se tamo odnaroduju, a za naobrazbu slavenskih djece neće da znade ni obćina ni carstvena vlada.

Sada se sprema vlada i na to, tja preuzme na sebe trošak za talijansku gimnaziju, ali nepamislja na to, da bi pristiglo obćinu, da se pobrine i za uzgoj naše djece ili da trošak za taj uzgoj sama preuzme. Toliko pravednosti, nemožemo o nje očekivati.

P. S. Upozorujemo na gornju činjenicu občinsku upravu u Voloskom-Opatiji, da se i ona požuri i pobrine za podržavljenje občinske realke u Voloskom.

Perocij na talijanskoj izložbi u Kopru. Talijanski listovi izvješuju, da će biti pravoslavno selo Perocij kod Pule bogato zastupano na talijanskoj izložbi u Kopru. Naši Perocij nepoznaju dakle ni brojinstva ni narodnog zaptja; oni idu svojim putem i neptajuć da li je to po njih častno i rodoljubno. Milija im je prijazna a hinbena rieč narodnog dušmana nego li iskrena molba brata po krvi i jeziku. Bilo im na čast!

Potonno parobrod. U noći od 2 na 3. o. m. j. udario je parobrod „Auguria“ o jedan rt između Premature i Medulin, te je nakon par sati potonuo. Parobrod je vlasništvo Primorskog društva u Trstu, Vidullé & Co., a odputovao je bio subotu posle podne iz Rieke sa teretom lica za Mljeć. Parobrod leži u morskoj dubini od 30 metara. Osoblje je spašeno. Zapojedniku parobroda ime je Anton Martinčić, a mašinistama Ermenegildo Nigri i Josip Rustia. Na brodu je bilo, osim njih, pet mornara, medju kojim jedan od 81 godine. Pred nekoliko dana isti se je parobrod udario u Metkoviću i oštetio se, pa se držl, da je i to jedan od uzroka nesreće.

Krčki kotar:

Glavna skupština austro-hrvatskog parobrodarskog društva. Dne 28. ožujka o. g. obdržavala se je u Puntu I. redovita glavna skupština Austro-hrvatskoga parobrodarskoga društva.

Skupština je bila brojno zastupana, to od 6000 dionica čitelog kapitala, bilo je u svemu zastupano 8296 dionica.

Skupštinu otvorio i i sat poslje podno društveni predsjednik gosp. Fran Orlić, koji je zatim predao predsjedništvo gosp. Nikoli Orliću, kao pročelniku eksekutivnoga odbora.

Nakon pročitavanja izvješća ravnateljstva i nadzornog odbora, bi podieljen absolutorij koji ravnateljstvu toll nadzornom odboru.

Sveukupna imovina društva koncem godine 1909. bila je K 414.886.90 a dugovina K 406.474.28, tako da se je polučilo jedan dobitak od K 8412.62.

Poslo je taj dobitak premanen, a da se preduzme obćinai odpla na vrijednosti nastatara i dade dionidarom jednu dividendu, zaključuje se jednoglasno, dobitak od K 8412.62, prenatati na nov radun.

Skupština je jednoglasno ovlastila ravnateljstvo, da ovo zajedno sa nadzornim odborom, i sa jednim uzim odborom od sedam gospoda dioničara, sklopi sa c. k. visokom Vladom jedan ugovor glede parobrodarske sveze u Kvarneru a glede promjene nekih paragrafa društvenih pravila je zaključeno, da se to prepusti

...vojdujoj glavnoj skupštini... jer
...radi gorenavedenog ugovora
...morali nekoje paragrafe pro-
...niti i nadopuniti, pa će se tom pri-
...i jedne i druge promjene glavnoj
...skupštini predložiti.

Predsjedatelj zaključuje skupštinu u 6
i pol sati u večer, zahvaliv svima, koji su
skupštini prisustvovali.

Voloski kotar:

41. dan posve neudane zatvorcen. Dne
23. marca tekuće godine bio je izpušten
iz zatvora kod c. k. kotarskoga suda na
Voloskom Mate Širola iz Brnčičeve, pošto
je u njem odsjedio četrdeset i jedan dan
posve neudanz. Muž je to od 37 godina,
oženjen, siromašan, imajuć uzdržavati više
dijeca i starce roditelje. Morao je sjediti u
zatvoru kad bijaše najviše radnje na polju;
i to 26 dana u vlažnom dielu zatvora, u
prizemlju, kamo se nit najvećega zločinca
nebi smjelo zatvoriti. Bio je u zatvoru pod
sumnjom ubojstva u Ciskrszeredu negdje u
Magjarskoj, u kojoj nije nikad ni bio. Un-
pisi su ga na temelju radničke knjižice na-
dijene u onom mjestu u Magjarskoj, a gla-
sećo na imena Mate Širola. Nemari što je
na toj knjižici bila ispravljena godina ro-
djenja, i što ni ta ispravljena neodgovara
točno godini rođenja zatvorenoga Mata
Širola. Ništa nije pomoglo, što su došli
susjedi, i u obće ljudi koji ga poznaju, i
znadu što i gdje radi, te svjedoci, da
nije nikad bio nigdje u Magjarskoj; što
su drugi iz Veprinca došli te svjedoci da
je ono doba, kad se je tamo u Magjarskoj
umorstvo dogodilo, bio zatvoreni Mate
Širola kod njih, na Vepriščičini, na radnji
kod vapnice. Zastupnik Spincić, došav
za blagdane iz Beča, čim je doznao za
taj slučaj, išao je k c. k. sudu, te se o
stvari polatno obavjestio, i posjetio jad-
noga zatvorenika. Išlo je odmah i k dr-
žavnom odvjetniku u Trstu. Nije mu bilo
pravo u glavu, kako se može dati više
vjere trojici Magjara, koji su, videć zat-
vorenikovu fotografiju, poslanu njim od c.
kr. suda, tvrdili, da je to onaj koji je iz
onoga mjesta u Magjarskoj poslao umor-
stva izčeznuo; nego li cijelo županiji, i
mnogim drugim našim, koji bijahu pri-
pravni svaki čas prisieći da zatvorenik ne-
bijaše nikada nigdje u Magjarskoj. Konča-
o su svjedoci dne 22. marca iz Magjarske
došli. Suočeni sa zatvorenikom izkjučili
su da bi bio onaj neki njim poznati iz
Ciskrszerede, odnosno su rekli da nebi pri-
segli da je to on. Odnosni zapisnik išao
je odmah k državnom odvjetniku u Trst,
i on je dao dne 23. marca telefonično iz-
pustiti Mata Širolu iz zatvora. On bijaše
tako oslobođen iz groznoga stanja u ko-
jem se je nalazio; osušilo se su suze su-
pruge, dijeca i majke i oca. Hranitelj bio
je vraćen svojim, i mogao zajedno s njimi
slaviti Ukrasne blagdane. Al' ko da odšetel
boli, nadoknadi štete što jih pretrpio on i
njegovi kroz 41. dan! Ko da povrati
zdravlje poremećeno u vlažnom zatvoru?
Zakon da nepredvidja ništa. A ipak nebi
to smjelo ostati tako.

Posljednja u Voloskom reg. zadruga
na ogr. jamčenje, držala je dne 31. pr.
mj. u prostorijama Narodnog Doma glavnu
skupštinu, u kojoj se odobrili zaključni
računi za trinajstu upravnu godinu 1908.
U toj je godini bilo K 3,169.612-48 pri-
hoda, i K 3,157,023-10 rashoda. Promet
je iznašao K 6,326,705-58. Zadrugara je
bilo 2.168 sa 28.142 zadr. dijelova. Sta-
diončki uložci iznašali su K 3,116 913-98
a akt. zajmovi K 249.612-67. Vrednost
nekretnina je K 269.327-44; vrednost pa-
pira K 87.884-90 a novaca uloženo kod
drugih zavoda bilo ju K 223.828-58. Čisti
dobitak iznašao je K 26.567-82 od toga se
prenelo u rezervni fond K 18.000 koji po-
tom iznaša danas K 110 000. Potpore se
dalo K 1000 Družbi Sv. Cirila i Metoda,

K 600 Dječkom društvu u Voloskoni, K 400
Dječkom društvu u Pazinu pa još K 1900
raznim društvima i zadrugama u kotaru.
Dijelenda odobrila se je na 7%, te je slo-
bodno zadrugarom čignuti letu u zadrug-
nom pisarni za uredovnih sati, koji su na
djelatne dane od 8 12 pr. p. i od 3-4 1/2
po podne.

Novi odbor muške podružnice „Družbe
sv. Cirila i Metoda“ u Moščenicah. U pr-
voj godišnjoj glavnoj skupštini moščeničko-
bersečke muške podružnice sv. Cirila i
Metoda u Moščenicama, obdržanoj dne 28.
marca t. g. bijahu u odbor izabrana sljede-
ća p. n. (g.): Ravnatelj Ante Dukić,
rav. učitelj Moščenic; zamjenik: Antun
Paž, um. žup. Moščenic; tajnik: Josip
Rubinić, trgovac Moščenic; zamjenik: Ju-
raj Franković, trgovac Berseč; blagajnik:
Yinko Mavričić, trgovac, Draga; zamjenik
Niko Pajalić, nadučitelj Berseč.

Pazinski kotar:

Predavanja u Pazinu. Dne 1. IV. dr-
žao je g. prof. Santel predavanje: *Rafael
Santi* sa 53 svijetlih slika. Predavanje
bilo je lijepo posjećeno oko 110 osoba, a
nadamo se u buduće, da će se taj broj
povećati.

Kao uvod u predavanje iznio je pred-
avač u kratkim potezima o dobi renesance,
u kojoj se je počelo na novo zanimati za
kласичnu kulturu Grka i Rimljana. Ali
umjetnici nisu kopirali, nego su gradili na
starom temelju napred. Radi raznih me-
cena digla se je umjetnost, a osobito sli-
karska, koja se podigla do takvog stepena,
kao nikad prije. Najveći slikari su onda
osnovali svoje škole; tako je Rafael Santi
(Sanzio) izišao iz Umbrijske škole.

Rafael rodio se u Urbinu g. 1483; te
je već od malih nogu kretao kistom, a
imao je za učitelja Perugina. Njegovo na-
predovanje u umjetnosti bilo je iznenadno,
brzo i žestoko. Tri epohe ili razdoblja, tri
različita načina mođe svatko opaziti u nje-
govim djelima. — Papa Julije II. dade
mu, da ureši dvorane Vatikanske, i on tu
naslikao one prekrasne slike: kao uženu
prepirku o sv. sakramentu ili bogosloviju,
Školu Atensku ili filozofiju, Parnas ili
pjesništvo, znanost pravnu i pravicu. Sve,
što si um čovječji samo može zamisliti o
čistoći črta, kompoziciji ili sastavljanju
harmonijskom, suglasnom, o nevinosti dje-
vičanskoj i materinstvu neudanom, svim
tim stvarima odišu njegove nebeske Dje-
vice i sve Porodice, od kojih je najpopu-
larnija „Madonna della sedia“. U t. zv.
loggijama (otvoreni trijemovi), koje zaokru-
žuju stari dio Vatikana na 3 strane, tu je
na svodu ono, što se zove njegovo sveto
pismo, 52 slike iz starog zavjeta, koje su
narisali Rafaelovi učenici po njegovom
nacrtu. U t. zv. stanzama ili sobe vidimo
njegova velika djela. U t. zv. dvorani Kon-
stantinovoj, koja je napunjena slikama iz
života K., nalazimo lijepu sliku „Konstan-
tinova bitka“. Istaknuli je još „Preobra-
ženje Kristovo“ i „Madonnu Sikstinsku“.
Nu Rafael bio je velik i graditelj. Sa-
gradio je dvor vatikanski, komu je tako
lijepo ukrasio t. zv. loggie. Rafael je pače
poznavao lukavštinu, te je svoje povje-
snike silke obraćao u laskanja vladarima
svoga doba. Tako je lice Julija II. dao
velikom svećeniku Oniji u slici Heliodor
iztjeran iz crkve. Ovo se protivilo povije-
sti, ali Rafaelu je donosilo to obilato ploda.
Umro je g. 1520, jedva u 37. godini.

Dne 9. IV. u subotu predavao je g.
prof. Novljan: O *svetom* sa oko 50 svijet-
lih slika, u dvorani Nar. Doma u 8 1/2 sati
na večer.

Razne primorske vesti.

Strasna bura i grozna željeznička
nesreća. Nakon krasnih ukrasnih blagdana
nastupila je kod nas na jugu blezna bura

a na sjeveru neobitna u ovo doba godine
snieg. Na obalah našeg mora bleznila je
kroz više dana tako žestoka bura, da njoj
nebijesa odavna pametara te je za sobom
ostavila vrlo težkih i žalostnih posljedica.
Sva obalna plovlitba bijaše obustavljena a
svaki rad na otvorenom onemogućen.

Bura je započela dne 30. marca u 9
sati na večer. Dne 31. marca postigla je
bura jakost od 78 kilometara u satu. Br-
zina je sve više rasla, tako da je između
2 i 3 sata postigla podne iznosila 112, a
pred večer 182 kilometra.

Dne 31. marca nije za Istru odplivio
iz Trsta nijedan parobrod pa su se radi
toga putnici za Istru morali poslužiti že-
ljeznicom.

U 8 10 sata po podne odplirio je obični
vlak uzkotračno-željeznice Trst-Poreč sa
državnog kolodvora. U vlaku bilo je 150
osoba, koje su putovale za bližnja istarska
mjesta. Taj je vlak uz silni zvijduk ble-
neće bura aratno prošao sve do pred po-
stavu Milje. Tuj ga je žestoka bura zau-
stavila prebaciv nekoliko vagona, koji bi-
jahu za stroj zakopčani. Nesretni vlak bio
je dubkom pun osoba, jer jutarnji vlak
nije radi bure ni blo otišao. Strašna je
bila moć vjetra i prometna je uprava bila
odredila, da se vlaku priveže voz pun ka-
menja i druge težine, i tako oslabi udarce
vjetra. Nu i to nije pomoglo. Jedan silni
zamaš bura prevaleo je najprije jedan va-
gon, a za njim se je prevalo još jedan
vagon, dočim su ostali stajali dajko na
tračnicama. Kad su ljudi prestrašeni istr-
čali iz vlaka, ovi su vagoni ostali prazni
to je i njih vjetar djelomice prevaleo.

Najgore sa prošli putnici u onom pr-
vom vagonu. Voz kako se je srušio, raz-
ložilo se je i komadje je pritislo sa sviju
strana osobu u njemu. Trojica su izvučeni
mrtvi izpod ruševina i to Josip Simčić, od
32 godine, sudac u Kopru, koji se je sa
svojim pisarom Valentićem iz Doline, gdje
je bio sudbeni dan, vraćao. Ivan Plinka,
od 40 godina, trgovac vina u Bujama, i
Sigifrid Psenner od 81 god. činovnik „Da-
brovačke plovlitbe“ u Trstu.

Ima 13 teško ranjenih, koji su zaklo-
njeni u bolnicu, među njima i žena us-
mrćenog Pinke.

Teško i lako ranjeni su: Anton Zornada,
redar u Trstu; zadobio je teške ozledje na
lubljanji i praterenje mozga. — Ivan Gra-
ber, tešak, od 34 godine, iz Roča, otac
troje djece; ozledje na tielu i glavi. —
Ivan Kolenc, glazbar, od 38 godina, iz
Trsta. — Antonija Pinka, žena gome-
novanoga Ivana, od 40 godina; više ozle-
dja. — Terezija Toskan, žena Antona,
od 37 godina; ozledje na rukama. — Eu-
femija Grohar, od 42. godine, iz Rieke;
ozledje na nogama. — Ana Krevatin, od
23 godine; ozledje na nogama. — Vladko
Valentić, zapisničar pokojnoga sudca Sim-
čića, sin nadučitelja, zem. zastupnika Va-
lentića; teško ranjen, ali ne smrtno. —
Fran Rakovešek, solcicator dra. Černeta u
Kopru; lako ranjen. — Marija udova Za-
karija, gostioničarka u Milju; ozledje na
leđjima. — Karlo Bolaflo, trgovac vina,
iz Gorice, nastanjen u Ljubljani. — Franjo
Burlin iz Kopra, bivši učitelj u Trstu, a
sada vlasnik kinematografa u Kopru; otr-
gani mu preli sa jedne ruke. — Ivan
Milloch, iz Milje, ranjen na rukama. —
Onorato Gorlatto, iz Milja, ozledjen na
leđjima. — Antonija Krevatin, od 19 go-
dina, služavka u Trstu; teško ozledjena
na prama.

Najteže su ranjeni Zornada, Pinka, Kre-
vatin i Kolenc.

Krivnju radi te grozne nesreće valja svi-
liti na one, koji su nesretnu željeznicu
zasnovali, i sagradili i koji njom uprav-
ljaju.

Željeznica se izgradila kao navlas uz
obalu, gdje je bura najjača, tako da imaju
korist od te željeznice jedino primorska
talijanska mjesta. Jedan slovenski načelnik,

koji je napravio ulok na ministarstvo
proti nametu, kojeg je zemaljski odbor
naložio občinama za plaćanje te željeznice;
rekao je, da su Talijani naučice izgradili
željeznicu uz morsku obalu, da bi ju imala
talijanska vojska čim bliže, kada bi se
iskrcala u slučaju rata na istarskoj obali.

Istarski kamorasi htjeli su imati željez-
ničke postaje svaki pred svojim vratima i
nepitejuć jeli to tehnički moguće i dali je to
praktično i korisno. I tako su postalo one
grdine serpentine i oni nevidjeni zaviti,
koji preče brzi promet i oteguju vožnju.

Uprava državnih željeznica, pačo propu-
stila je učiniti već davno svoju dužnost za
sigurnost putnika, pošto je bila više puta
i sa kompetentne strane na pogibolj upo-
zorena. Nu nećudimo se ničemu — jer
smo u Istri!!

Strašna požarna nesreća na plesu.
U madjarskom solu Oekörto obdržavali
su na ukrasni blagdan u jednom skadnju
javni ples, na kojem se sakupilo 4—500
osoba. Za plesa zapalila se jedna svetiljka
ili balancin, odatle je nastao silni požar
te je sav skadanj izgorio. Za silno atisko
navalili su plesući i gledaoci na jedina ot-
vorena vrata, koja su tako zatrpali, da se
nije moglo van ni nutra. U strašnom po-
žaru našlo je smrt 3-400 osoba, ponajviše
mladića, djevojaka i mladjih muževa i žena.

Ratna ladja „Zrinyi“. Dne 12. travnja
apsulit će se u Tratu u more najnovlja
ratna ladja „Zrinyi“. Dali su joj magjars-
ko ime, premda je Zrinski bio Hrvat i
premda tri četvrtine momental austro-
ugarske mornarice pripada hrvatskoj na-
rodnosti. Kuma će biti nadvojvotkinja
Marija Valerija, koja će dne 12. travnja u
jutro doći u Trst sa svojim suprugom na-
vojvodom Franjom Salvatorom i s malom
pratnjom. Na večer će biti svečana ra-
svjeta ratnih ladja „Zrinyi“ je sagradio
trščanski „Stabilimento tecnico“.

Snježne pristojbe za poštanske nov-
čane naputnice za Bosnu. Od 1. travnja
t. g. snježne su poštanske pristojbe za
novčane naputnice, koje će se slati iz
Austro-Ugarske i Hrvatske u Bosnu i Her-
cegovinu i obratno. Za svotu od 20 K
plaćat će se 10 fl. postarino; preko 20
do 100 K. 20. fl. i dalje, kao što je sada
kod nas na našim postama uvedeno.

Izpitni na ženskom učiteljstvu u Gorici
obdržavati će se: izpitni zrelosti 2. maja, a
izpitni usposobljenja za pučke i gradjanske
škole 9. maja o. g. Ovim će izpitima od-
mah slediti izpitni za ručna djela i za dje-
tija zabavišta. Molbe za pripust na to iz-
piti valja odpremiti propisanim putem
najdulje do 15. aprila o. g.

Poduku u glasoviru, pjevanju,
teoriji harmoniji itd. daje vr-
stan kapelnik i skladatelj.

Poblize upute u tiskari
Laginja i drug, Via Giulia br. 1.

Novac za svakoga! Brzo! Jeditno!
Povjerljivo. — Od
400 K. pa dalje uz obročno odplaćivanje
od 4 K, uz 5%, bez predbiljebe, bez po-
lica (t. za gošpodlje), — sa jamstvom ili bez
njega. Hipotekarni zajmovi uz 3 1/2%. —
FILIP FELD, bankovni i burzovni posao,
Budapešta VII, Ráczovi ut. 71.

OLOVKE
u korist družbe sv. Cirila i Metoda
dobivaju se u
tiskari Laginja i drug. u Pull
ulica Giulia 1.
uz cleau od 2 do 10 para.

Nikada više!

neću mienjati sapuna odkad radim u-
manov Steckenpferd-Lillemilch-sapuna
(marka Steckenpferd) od Bergmann & Co.,
Telschen a/Elbe, jer ovaj sapun jedino
čuva kožu od sunčanli pjoja i uzdržuje
lepu, mekanu i nježnu put.

Komad po 80 para dobiva se u svim
liekarna n, drogerijama i dućanima par-
fumerijama.

PEKARNA

LJUDEVIT DEKLEVA

Via Campo Marzio br. 5 - Podružnica Via Velerani br. 1.

**Prodaja svježeg kruha
tri puta na dan.**

Direktna poslužba u dom i u javne
lokale.

Prodaja svakovrstnog brašna iz
najboljeg mlina po dnevnoj cijeni.

Poslužba brza i točna.

Austro-Hrvatsko parobrodarsko društvo na dionice u Punt.

Plovitbeni red

vrijedi od 1. aprila 1910. do opoziva.

Pruga: Rijeka-Punat.

Svaki dan	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Svaki dan
prje podne				po podne
6.—	odl.	VPUNAT	dol.	4.50
5.15	dol.	Krk	odl.	4.85
5.25	odl.	Glavotok	odl.	4.25
6.10	dol.	Malinska	odl.	8.40
6.15	odl.	Omišalj	odl.	8.85
6.45	dol.	Rijeka	odl.	8.05
6.55	odl.		dol.	2.55
7.40	dol.		odl.	2.10
7.45	odl.		dol.	2.—
8.45	dol.		odl.	12.55

Uvjeljno pristanje u Njivicama.

Pruga: Baška-Punat.

Poned. Ultrak Cetvrt. Sabotu	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Poned. Srijed. Petak. Nedjelju
prje podne				po podne
8.45	odl.	VPUNAT	dol.	6.—
4.45	dol.	Baška	odl.	5.—

Uvjeljno pristanje u Staroj Bašci.

Pruga: Rijeka-Rab-Nerezine.

Ultrak Petak	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Srijeda Sabota
prje podne				po podne
7.20	odl.	VRJEKA	dol.	2.80
7.50	dol.	Opatija	odl.	2.—
8.—	odl.	Bell	odl.	1.60
9.20	dol.		odl.	12.80
9.80	odl.		dol.	12.20
10.20	dol.	Merag	odl.	11.80
10.80	odl.		odl.	11.20
11.—	dol.	Krk	odl.	10.45
11.10	odl.		dol.	10.80
1.—	dol.	Rab	odl.	8.80
1.15	odl.		dol.	8.15
2.—	dol.	Veli Lošinj	odl.	6.80
3.10	odl.		dol.	6.20
4.—	dol.	NEREZINE	odl.	5.80

Uvjeljno pristanje u Sv. Marija Lestijakom i Rovasnoj.

Brza pruga: Rijeka-Opatija-Rab i natrag.

Svaki Cetvrt.	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Svaki Cetvrt.
prje podne				po podne
7.20	odl.	VRijeka	dol.	7.80
7.50	dol.	Opatija	odl.	6.55
8.—	odl.		dol.	6.45
11.45	dol.	Rab	odl.	3.—

Razvrateljivo si pridržuje pravo — prema okolnostima — promijeniti plovitbenog reda.

Najveći zgoditak 600,000 Maraka
Iskaz sreće
Dobitko garantira država

Poziv na učestvovanje

u raznim razredima velike novčane lutrije; za koju jamči država Hamburg, u kojoj se mora sigurno dobiti

9 milijuna 841,476 Maraka.
Najveći zgoditak u najvjerovatnijem slučaju
600,000 Maraka

odnosno:	Glavni odbitci po Maraka
Maraka 500,000	300,000
550,000	100,000
530,000	60,000
520,000	50,000
515,000	45,000
510,000	40,000
505,000	30,000
503,000	20,000
	15,000
	10,000

U svemu sadržaju lutrije, koja sastoji od 7 razreda, 100,000 srećki sa 48,405 dobitaka i 8 premija, tako da skoro

polovica svih srećki sigurno mora dobiti. Dobitak ratu od razreda do razreda i najveći dobitak 1. razreda iznosi sv. M. 50,000 a onaj 7. razreda sv. M. 400,000.

cielu srećku	pol srećku	četvrt srećku
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3-50)	M. 1-50 (K 1-75)

Uredovni sa državnim grbom providjeni naer lutrije, iz kojeg se vidi uložak sa sličetno razreda kao i točnu likaz dobitaka, šaljom na želju unaprijed badava i franko.

Svaki sudionik dobije službeni prikaz vučenja oimaih iz vučenja. Dobitak bit će isplaćan oimaih uz jamstvo države. Naručio molim oimaih, a najkasnije do

28. Aprila.

Samuel Heckscher senr., Bastarstschin in HAMBURG 36.
Naručbenica na gosp. Samuel Heckscher senr., N. 1153 Banka, Hamburg 36.
Posaljite mi..... (cielu srećku à M. 6.— (K 7.—) pol " " " 3.— (K 3-50) četvrt " " " 1.50 (K 1-75)
Naslov:

GOTOVI KREVETI

iz crvenog platna dobro pu-
njeni, pokrivač ili podnja
pernjaca 180 cm. duga,
126 cm. široka K 10.—, K 12.—, K 15.—
i K 18.—; 2 metra duga 140 cm. široka
K 13.—, K 15.—, K 18.—, i K 21.—; jas-
tući 80 cm. dugi, 58 cm. široki, K 3.—,
K 3.50, i K 4.—; 90 cm. dugi, i 70 cm.
široki K 4.50 i 5.50.
Izrađuju se i po posebnoj mjeri, strunjače
na 3 dijela za 1 krevet po K 27.—, boje
K 33.— — Razasijte franko pouzecom od
K 10.— napried. Zamjenu i vraćeno pri-
znaje ako se poštarina plati.
Benedikt Sachsels, Lobes, Br. 933
pošta PILSEN, Česka.

POZOR! Novi vinski zakon
dobiva se u
Narodnoj tiskari
Laginja i drug. - Pala.
Širite „Našu Slogu“.

Tko treba bijelog platna, oxforda,
kanafasa, zeñra, kriseta, flanela
itd. neka naruči u
Josip Běloun,
tkaonica,
Novy Hradek, Česka.
Samo dobra roba, solidna poslužba.
40 metara liepih ostataka
za K 18 franko pouzecom.
Ako roba nebuže po volji, možete ju
nefrankirano poslati natrag.
Tvrničke cijene.

Prigodna A.
Krasna žepna ura s lat.
samo K 3-50.
Nakupio sam 80.000 komada, radi toga
razasijlem krasnu 86 satl iduću Gloria-
srebrni remontoir-sat, švajcarska radnja sa
liepo graviranim oklopom i liepim pozla-
ćenim ili posebrjenim lancem, točno idući
samo za K 3-50.
Nadalje nudjam pravi pozlaćeni, 86 s.
iduću anker remontoir prve vrsti švajcarski
sat s pozlać. lancem za K 6.—, 3 god.
pism. jamstvo za svaku uru.
Razasijle pouzecom S. KOHANE Izvozna
kuća švajcarskih ura KRAKOV br. 186.
Nebrojene priznanice i opetovne naručbe,
Ako nije po volji vraća se novac.

Najzdraviji napitak
jesu svjetski znameniti bezalkoholni
Maršnerovi pjeneci limunadski bonboni
(od kupine, citrona, jagoda, trašnja) iz kojih se priređuje zname-
niti osvježujući bezalkoholni napitak.

Jedini pravi sa
ovim zaštitnim
znakom.

Jedini pravi sa
ovim zaštitnim
znakom.

Dobija se posvuda, gdje su plakati sa zaštitnim znakom, kojim je obilježen i
svaki pojedini bonbon. God šnji proiz od 60 milijuna komada.
LU-SIN, parfumuje dah, KLAIRON, najliepinja pasteta nove doba. BOUCHÉS
A LA REIN, PEPPERMINT-LOZENGES. Svo vrsti miješanih čokolada, za
kuhanje i blagovanje, izvr tno vrsti i najliepinja nudja
Prvo Česko dioničko društvo tvornica za orijentalno poslastice i čokolade u Kral. Vinogradu
prije **A. MARŠNER.**
Skladnja: Ferdinandova ulica (Platva), Vaciavsko nam. (proti Primasum),
BB 0 VI., Theobaldgasse br. 4.

VELIKI IZBOR
svakovrstnih gotovih odiela za gospodu i dječake
kao i za dame i djevojčice
:: BOHINEC i drug ::
ulica delle Torri 2, — TRBST, — ulica S. Lazzaro 17
(iza crkve sv. Antona novoga)
Solidna poslužba. (Odiela po mjeri.) Cijene vrlo nizke.

NOVO! NOVO!
HOTEL ELISABETTA
PULA, via Arena br. 1. Vis-à-vis Arena.
Vlastnik: Frane Barballé
saama nanovo i moderno uredjen, sa liepim i zračnim sobama, oprem-
ljenim saama novim pokućtvom i posteljnom.
Saama u blizini parobrodarske stanice, postaja tramvaja, blizu
kolodvor.
Poslužba brza i točna, cijene vrlo umjerene. — Ulaz sa ulice
Arena br. 1 i sa restauracije piazza Ninfea br. 1, vlastništvo istog
gospodara.
Preporuča se našem običstvu uz geslo: SVOJ K SVOMU!

Zahtjevajte liepo uredjeni
cijenik sa kalendarom 1910.
„Narodne tiskare“ LAGINJA i DR., Pula